

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL İLİ BEYKOZ İLÇESİNDEKİ
İLKÖĞRETİM OKULLARININ DEĞİŞME İHTİYACI**

112803

**Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Hanife KÜÇÜKLER

Tez Danışmanı : Yrd. Dç. Dr. Muharrem KÖKLÜ

İstanbul, 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim okullarında, hangi alanlarda, ne derece değişme ihtiyacı olduğunu belirlemek ve bu örgütlerde gerçekleşecek değişme sürecine ışık tutmaktır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişinin katkıları olmuştur.

Çalışmalarım sırasında her an destek olan ve sonsuz sabır gösteren aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Araştırma süresince, gerekli desteği esirgemeyen Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Elemanlarına teşekkür ederim.

Ayrıca, her türlü çalışmalarımda beni güdüleyen ve araştırmanın gerçekleştirilmesinde gerekli yardımı esirgemeyen, danışman hocam Yrd. Dç. Dr. Muharrem KÖKLÜ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, Haziran 2001

Hanife KÜÇÜKLER

ÖZET

Bu araştırma, İlk ve Orta Öğretim kurumlarında köklü bir değişim yaratan Zorunlu Kesintisiz Sekiz Yıllık Eğitim Kanununun yürürlüğe girmesinin dördüncü yılında, aşağıda yazılan alt problemle sınırlanan konularda, İstanbul ilinin Beykoz ilçesindeki ilköğretim okullarının değişme gereksinimi derecelerinin belirlenmesi amacıyla yöneliktir.

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul İlinin Beykoz İlçesinde bulunan resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada oransız küme örnekleme tekniği kullanılmış ve 286 öğretmen araştırmanın örneklerini temsil etmiştir.

Araştırmada, değişme gereksinimi; “örgütsel yapı”, “insan ilişkileri”, “örgütsel amaç”, “kullanılan teknoloji” ve “örgüt-çevre ilişkisi” boyutlarına göre araştırmacı tarafından geliştirilen dördümlü likert tipi 35 sorudan oluşan bir anket uygulanarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler, her boyuta ait sorular için yüzde - frekans dağılımı ve anketin birinci bölümünü oluşturan kişisel bilgilere (öğretmenlerin; çalıştıkları okul türü, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları fakülteler) göre görüşler arasındaki farkın anlamlılık düzeyini ölçmek için yapılan varyans analizi tekniğinden yararlanılarak çözümlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan beş boyut çerçevesinde en çok değişme gereksinimi duyulan, “örgütsel yapı” olup, bunu “kullanılan teknoloji”, “insan ilişkileri”, “örgütsel amaç” ve “örgüt-çevre ilişkisi” boyutları izlemiştir. Deneklerin görüşlerinde; insan ilişkileri boyutunda yalnızca okul türüne göre, kullanılan teknoloji ve örgüt-çevre ilişkileri boyutlarında okul türüne ve mesleki kıdeme göre, örgütsel amaç boyutunda ise kişisel değişkenlerin tümüne göre anlamlı farklar bulunmuştur.

Elde edilen bütün bulgular ışığında, ilköğretim okullarının değişme gereksinimi içerisinde oldukları sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
BÖLÜM I. GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Alt Problemler.....	4
Araştırmanın Önemi	5
Sayıtlılar.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	6
BÖLÜM II. KURAM VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
Kuram	7
İlgili Araştırmalar	21
BÖLÜM III. YÖNTEM.....	24
Araştırma Modeli.....	24
Evren ve Örneklem	24
Verilerin Toplanması	26
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu.....	28
BÖLÜM IV. BULGULAR VE YORUM.....	29
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	29
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	31
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	31
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	33
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	34
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	36
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	39
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	43
Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44

BÖLÜM V. YARGI VE ÖNERİLER.....	47
Yargı	47
Öneriler	47
EKLER.....	49
EK 1	49
EK 2	56
EK 3	58
EK 4	62
KAYNAKÇA.....	72

TABLolar LİSTESİ

TABLO	Sayfa
1 İSTANBUL İLİ BEYKOZ İLÇESİNDEKİ RESMİ İLKÖĞRETİM OKULLARININ EVRENE VE ÖRNEKLEME GÖRE ÖĞRETMEN DAĞILIMI.....	25
2 KİŞİSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖRNEKLEM DAĞILIMI.....	26
3 ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL YAPI BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME GEREKSİNİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI.....	30
4 ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, ÖRGÜTSEL YAPI BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	31
5 ÖĞRETMENLERİN İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME İHTİYAÇLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI.....	32
6 ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	33
7 ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME GEREKSİNİMLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI.....	34
8 ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	36
9 ÖĞRETMENLERİN OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI.....	37
10 ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME İHTİYACINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	38

11	ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	39
12	ÖĞRETMENLERİN KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME GEREKSİNİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI	40
13	ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	41
14	ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	42
15	ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI	42
16	ÖĞRETMENLERİN, ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI	44
17	ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, ÖRGÜT ÇEVRE İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	45
18	ÖĞRETMENLERİN OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI.....	45
19	ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI	46

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin, problem durumu, problem, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

Problem Durumu

Değişme, herhangi bir şeyde, belirli bir sürede meydana gelen farklılaşmadır(Alıç,1990, s.2). Evreni oluşturan her yapı; maddenin doğası gereği, sürekli bir değişim içerisindedir. Ancak insanların bu değişimi algılayabilme derecesi, kullandıkları gözlem aracıyla, görebildikleri gözlem çerçeveleriyle, bilgi, yetenek ve geçmiş yaşantılarıyla sınırlıdır.

Toplumların yaşam düzeylerini yükseltmek, mutlu insanı yetiştirmek, içinde yaşadığımız dünyayı güzelleştirmek gibi misyonlar yüklenmiş eğitim örgütleri, karmaşık alt sistemlerden oluşmuş yapılardır. Her bir alt sistem, kendi içinde ve dış çevre ile etkileşim halinde, sürekli değişme sürecindedir.

Ekonomik, siyasal, toplumsal sistemlerden etkilenen ve onları etkileyen eğitim sistemi bir ulusun sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan devamını sağlama işlevlerini eğitim örgütleri aracılığıyla gerçekleştirir. Bunlardan, okul, çocukların sosyalleşmelerini sağlama, onlara toplumun kültürünü aktarma, yetiştirdiği kuşağın, toplumun siyasal yapısına uyumunu sağlama. liderlik yeteneklerine sahip gençleri ortaya çıkarma ve nitelikli insan gücü yetiştirme gibi işlevleri gerçekleştirmekle yükümlü olan özel bir konuma sahiptir(Bursalıoğlu, 1982, s. 55).

Ülkelerin gelecek yıllara hazırlanmasında, bireylere temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, önemli bir yere sahip olan ilköğretim okullarının, diğer eğitim örgütlerinin arasında rolü çok büyüktür.

İlköğretimin amaç ve görevleri, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, şöyle sıralanmaktadır:

A) Kişisel Bakımdan:

İlkokul, çocuğuna, karşılanması gereken beden, ruh ve toplumla ilgili bir takım ihtiyaçları, geliştirecek çeşitli istidat ve kabiliyetleri bulunan değerli bir varlık olmayı kavratmayı; onu, kişilik ve ahlaki karakter sahibi iyi bir yurttaş olarak yetiştirmeyi amaç bilir.

B) İnsanlık İlişkileri Bakımından:

İlkokul, çocuğuna, aile içinde ve toplumun diğer üyeleri ile olumlu bağlar kurabildiği ölçüde mutlu bir kişilik geliştirebileceğini, çevresindeki insanlarla iyi işbirliği yapabildiği ölçüde başarıya ulaşabileceğini duyurmayı ve benimsetmeyi amaç bilir.

C) Ekonomik Hayat Bakımından:

İlkokul, çocuğuna, yurdun kalkınmasında, insan gücünün en değerli bir zenginlik kaynağı olduğunu ve bu kaynağı iyi şekilde geliştirmenin en verimli yatırım olacağını kavratmayı amaç edinmiştir.

Ç) Toplum Hayatı Bakımından:

İlkokul, çocuğuna, Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayanan milli, demokratik laik ve sosyal bir devlet olduğunu, Türkiye Devletinin Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün teşkil ettiğini ve dünya milletleri ailesinin şerefli ve yapıcı bir üyesi olduğunu kavratmayı amaç bilir (Kocaoluk, 1993).

Görüldüğü gibi, ilköğretim okullarının çok yönlü olarak gerçekleştirmeye çalıştığı amaçları bulunmaktadır. Eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan ilköğretim okullarının amaçlarını iki temele indirgemek mümkündür. Bunlar; öğrencileri hayata ve bir üst öğrenime hazırlamak olarak belirtilebilir.

22.07.1997 tarihinde TBMM'ye sunulan yasa tasarısında, ilköğretimin beş yıldan sekiz yıla çıkarılması, çırak olabilme yaşının 13'ten 14'e çıkarılması, imam hatip ve anadolu liselerinin ilk üç yıllık bölümlerinin kapatılarak, ilk üç yılın ilköğretim kapsamına alınması, ilköğretimin son ders yılının ikinci yarısında, öğrencilere, ortaöğretimde devam edebilecekleri okullar ve programlar ile meslekleri tanıtıcı rehberlik hizmetlerinin sunulması gibi maddeler teklif olarak sunulmuştur (Kavak, 1997, s.84-85). Nitekim bu değişiklikler 1997 yılında, 4306 nolu kanunun kabulü ile uygulamaya konmuştur(Bkz. Ek 2: 4306 Sayılı kanun).

İlköğretim okullarında Zorunlu Kesintisiz Sekiz Yıllık Eğitime geçilmesiyle birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki büyük kurumda; İlköğretim ve Ortaöğretim

Kurumlarında, yapısal bir değişim süreci başladı. Ortaöğrenim kurumlarının birinci kademesindeki ortaokullar, ilköğretim kurumuna bağlandı. Bu durum, kanundan önce ilkokul olan okulların 6, 7 ve 8. sınıfları, kanundan önce; orta okul olan okulların 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıfları bünyelerine dahil etmelerini gerektirdi.

Alt yapıdaki bu değişim, bu iki örgütün alt sistemlerinde peşi sıra gelen bir yeniden yapılanmayı zorunlu kıldı. Bu değişimi gerçekleştirebilmek için çok büyük bir maddi kaynağa ihtiyaç duyan zamanın hükümeti, acil önlem paketi hazırlamış ve “Eğitime Katkı Payı” adıyla ek vergiler getirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen atamalarına hız ve yoğunluk kazandırmış, yeni okul binalarının yapılmasını acil planlar listesine eklemiştir.

MEB'nın 1997-2000 yılı icra planına bakıldığında, “ İlköğretim kurumlarındaki kalabalık sınıf mevcutlarının standartlara uygun seviyeye indirilmesi ve ikili öğretimden normal öğretime geçilmesi” ve “2001 yılına kadar tüm ilköğretim okullarında bilgisayar destekli eğitime geçilmesi” gibi hedeflerin bulunduğu görülmektedir(Bkz. Ek3: 2000 Yılında MEB).

Planlı bir örgütsel değişme tüm örgütsel değişkenlerin amaçlar yönünde işe koşularak, amaçların daha kolay gerçekleştirilmesini sağlayacaktır (Özdemir, 1997, s.47). Ancak, gerçekleştirilmek istenen değişim planlanırken belirli ilkelere dikkat edilmelidir. Planlamada aşağıdaki hususlara dikkat etmek, örgütsel değişim için yararlı sonuçların ortaya çıkmasına katkı sağlayabilir.

- Değişim için örgütün kaynakları belirlenmeli
- Planlamalara yönelik hiyerarşik bir yapı oluşturulmalı
- Neden - sonuç analizi yapılmalı
- Etkililik derecesi belirlenmeli
- Etkileşim ve gruba yönelik problem çözümü yöntemleri saptanmalı
- Etkililik tarzları belirlenmelidir (Marc ve Simon, 1958, ss.186-193).

Yukarıda belirtilen değişim sürecinin dördüncü yılında, uygulamada görünen bazı aksaklıklar, yapılan bu değişimlerin öncelikli konulara göre planlandığı konusunda şüpheler oluşturmaktadır.

Problem

İlköğretim okullarındaki değişme gereksinimine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir? Bu görüşler, okul türü, meslek kıdemi ve mezun olunan okul değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

1. Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “örgütsel yapı” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?
2. Öğretmenlerin örgütsel yapı boyutuna ilişkin görüşleri;
 - a) Okul türüne göre,
 - b) Mesleki kıdeme göre,
 - c) Mezun oldukları okullara göreAnlamlı bir fark göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “insan ilişkileri” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?
4. Öğretmenlerin insan ilişkileri boyutuna ilişkin görüşleri;
 - a) Okul türüne göre,
 - b) Mesleki kıdeme göre,
 - c) Mezun oldukları okullara göreAnlamlı bir fark göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “örgütsel amaç” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?
6. Öğretmenlerin örgütsel amaç boyutuna ilişkin görüşleri;
 - a) Okul türüne göre,
 - b) Mesleki kıdeme göre,
 - c) Mezun oldukları okullara göreAnlamlı bir fark göstermekte midir?
7. Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “kullanılan teknoloji” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?
8. Öğretmenlerin kullanılan teknoloji boyutuna ilişkin görüşleri;
 - a) Okul türüne göre,
 - b) Mesleki kıdeme göre,
 - c) Mezun oldukları okullara göre

Anlamalı bir fark göstermekte midir?

9. Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “örgüt-çevre ilişkileri” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?

10. Öğretmenlerin örgüt-çevre ilişkileri boyutuna ilişkin görüşleri;

- a) Okul türüne göre,
 - b) Mesleki kıdeme göre,
 - c) Mezun oldukları okullara göre
- Anlamalı bir fark göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

1997 yılında T.C. Anayasasında yapılan değişiklikle birlikte ilköğretim okullarının yapısında oluşan temel değişimle, birbiri sıra gelen yoğun değişim süreci başladı. Ancak ilköğretim okullarının bu günkü özellikleri itibariyle beklenen kalitede eğitim-öğretim veremediği gözlenmektedir. Bu araştırma sonucunda ilköğretim okullarının, hangi boyutlarda, ne derece değişim gereksinmesi olduğu ortaya çıkarıldığında, sorunlara yönelik çözüm yollarının belirlenip, uygulamaya hangi alanlardan başlanacağına dair ipuçları elde edilecektir. Böylece, rastlantısal değişmelerle ortaya çıkacak zaman, enerji ve kaynak israfı engellenecektir. Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarının; öncelikli konular belirlenerek hazırlanan hiyerarşik plan çerçevesinde gerçekleşecek örgütsel değişimlerle, daha etkili ve verimli hale getirilmesi için olanak sağlayacaktır.

Sayıtlar

1. Deneklerin anketteki sorulara verdikleri yanıtlar gerçek görüşleri olup, var olan durumu yansıtmaktadır.

2. Araştırmaya katılan öğretmenler, çeşitli yönleriyle (ekonomik durum, kültür vb) birbirlerinden önemli ölçüde farklılaşmamaktadırlar.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, bireysel değişkenlerden, “öğretmenlerin görev yaptıkları ilköğretim okullarının Zorunlu Kesintisiz Sekiz Yıllık Eğitim Kanunu'ndan önceki türü, öğretmenlerin mesleki kıdemi ve öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler” le sınırlandırılmıştır.

2. Bu araştırma, İstanbul ilinin Beykoz ilçesindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen görüşleriyle sınırlı olup, yöneticiler, eğitim uzmanları ve diğer okullardaki görevliler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.
3. Bu araştırma, 2000-2001 yılına ilişkin bilgi ve bulgularla sınırlıdır.
4. Araştırma, amaç bölümünde verilen alt problemlerle sınırlıdır.
5. İlköğretim okullarında bir yıldan az görev yapan öğretmenler, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.
6. Araştırmada veri toplama amacıyla geliştirilen anket, buldukları okulda en az bir yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.

Tanımlar

İlköğretim Okulları: Bir ülkedeki eğitim sisteminin bir alt sistemi ve kademesi olan, okul çağındaki nüfusa temel bilgi, beceri ve anlayışları, vatandaşlık bilincini kazandıran ve buna ek olarak bireyi bir üst eğitime hazırlayan eğitim öğretim basamağıdır (Oktay ve diğerleri, 1998, s.8).

Eğitim İşgörenleri: Eğitim sisteminin örgütlerinde çalışan yönetmen, öğretmen, uzman ve genel hizmetleri üreten yardımcı kişiler(Başaran, 1994, s.109).

Öğretmen: Resmi yada özel bir eğitim kurumunda, çocukların, gençlerin, yetişmişlerin, istenilen öğrenme birikimini kazanmalarına kılavuzluk etmek ve yön vermekle görevlendirilmiş kimse

Kullanılan Kısaltmalar

Z.K.S.Y.E. : Zorunlu Kesintisiz Sekiz Yıllık Eğitim

Z.K.S.Y.E.K : Zorunlu Kesintisiz Sekiz Yıllık Eğitim Kanunu

BÖLÜM II

KURAM VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kuram

Bu bölümde, “**değişme, gelişme, yenileşme ve dönüşme**” kavramları, “**örgütsel değişme kavramı ve niteliği**”, “**Eğitim örgütlerinde değişme stratejileri**” konularına yer verilmektedir.

Değişme, Gelişme, Yenileşme, Dönüşme Kavramları

Değişme, “planlı ya da plansız bir biçimde bir sistemin bir süreç veya ortamın belli bir durumdan başka bir duruma geçirilmesi” olarak da tanımlanabilir (Sağlam, 1971,s.9). Bir başka anlatımla değişme, bir bütünün öğelerinde, öğelerin bir biriyle ilişkilerinde, öncekine göre nicelik ve nitelikçe gözlenebilir bir farklılığın oluşması olarak tanımlanabilir (Başaran, 1982, s. 171). Bütün bu tanımlarda, değişmenin yönsüz, nötr bir kavram olduğu dikkati çekmektedir. Süreç içinde oluşan değişme, bütünün, varolma nedenini destekleyip güçlendirebileceği gibi, bir nedene ters düşüp zayıflatabilir de.

Yenileşmenin değişmeden farkı, planlı bir eylem olmasıdır. Gelişme ise; küçüklükten büyüklüğe, yalınlıktan karmaşıklığa doğru nitelik ve nicelik bakımından meydana gelen değişmedir(Alıç, 1990, s.2).

Gull (1997), değişimin iki türünden söz eder: Benimseyici ve uyum sağlayıcı.

Benimseyici değişiklikte bir şey dışarıdan alınıp var olan yapının içine katılır ya da var olan yapıya eklenir. Bu, durağan bir değişimdir. Temelde yatan inançları kültür ve var olan sistemdeki değerleri etkilemez. Bu türdeki değişme biçiminde sistemde köklü bir değişiklik gerçekleşmez.

Benimseyici değişimden farklı olarak uyum sağlayıcı değişimde, bir şeyin içselleştirilmesi söz konusudur; Yalnızca var olan yapıya eklenmesi değil. Uyum sağlayıcı değişim ortamdan kaynaklanan bir zorlanmaya verilen tepkidir. Yaşamı sürdürebilmek için mutlaka yapılması gereken bir değişikliktir. Hem şu andaki durumun ne olduğunu anlamayı ve ondan kurtulmayı hem de ne olacağına yönelik olarak harekete geçmeyi gerektirir.

Benimseyici değişim temeldeki itici güçlere dokunmazken sistematik bir uyum sağlayıcı değişim yeni itici güçlerin ortaya çıkışını hızlandırır. Kurum kültürü ve sistemi oluşturan değerler uyum sağlayıcı değişimde yeni baştan yaratılmaktadır.

Deming'in sözünü ettiği dönüşüm uyum sağlayıcı türden bir değişimdir. Yeni araçların ve yöntemlerin benimsenmesi ile gerçekleşebilecek bir şey değildir.

Örgütsel Değişme Kavramı ve Niteliği

Örgütsel değişme, örgütün alt sistemlerinde, alt sistemlerin birbirleriyle, örgütle ve çevresiyle geliştirdiği ilişki ve etkileşim biçimlerinde gözlenen her türlü değişme olarak tanımlanabilir (Alıç, 1990, s. 42).

Doğada yaşanan bazı değişimler, rahatlıkla incelenebilecek boyutlarda olmaması, çok yavaş gerçekleşmesi vb. nedenlerden dolayı, kendiliğindenmiş gibi algılanabilir. Oysa her yapı (ister atomik boyutta, ister ışık yılı boyutunda...) içinde ve çevresinde bulunan çeşitli dinamiklerin etkileşimindedir. Bu dinamiklerden herhangi birinin değişmesi, yapıyı direk yada dolaylı olarak etkiler. Örgütsel değişme de örgütün içindeki ve çevresindeki çeşitli dinamiklere bağlıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda, örgütsel değişmeye neden olan dinamiklerin iki grupta toplandığı söylenebilir. Birinci grupta örgütlerin dış çevresindeki dinamikler, ikinci grupta iç çevresindeki dinamikler bulunmaktadır (Alıç, 1990).

Burada örgütsel değişmeye neden olan dinamiklerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesinin uygun olacağı düşünölmektedir.

Örgütsel Değişmeye Neden Olan Dış Dinamikler

Örgütleri değişmeye zorlayan dış etkenler, yasaların, doğal şartların, toplumsal faktörlerin, teknolojinin ve ekonomik yapının değişimidir.

Yasal Koşullardaki Değişme (Hukuksal Değişme) . İnsanların toplu halde yaşadıkları her yerde, sosyal hayatı düzenleyen kurallar bulunmaktadır. Bu kurallardan bazıları yazılı, bazıları da yazısız kurallardır. Yazılı olmayan kurallar toplumlarda, örgütlerde bir baskı unsuru oluşturur ve insanlar davranışlarını bu kurallara da uydurmak zorunda kalırlar. Bu kuralların içine, görgü, din ve ahlak kuralları girmektedir. İnsanlar bunlara uymadıklarında, cezai bir müeyyide ile karşılaşmayabilirler. Ancak bunlar toplumsal bir baskı unsuru oluştururlar (Akıntürk,

1998). Bunun yanında yazılı kurallar da vardır. Bu yazılı kurallara uymayanların karşılaşacağı cezai uygulamalar kanunlarda belirtilmiştir. Bir başka anlatımla yasal koşullar zorlayıcı bir etkiye sahiptirler (Sabuncuoğlu,Tüz,1995, s.170). Toplumsal çevre ile etkileşim içinde olan hukuksal çevre, toplumsal ve ekonomik düzeni sağlayan kurallardan oluşan çevredir. Bu kurallar sırasıyla, anayasa, yasa, yönetmelik ve tüzüklerden oluşur (Çelebioğlu, 1982, s.79). Anayasalar devletin temel yapısını ve yönetim biçimini, yasa, TBMM'nin içtüzük kurallarına uygun olarak çıkardığı yazılı metni, tüzük, danıştayın incelemesinden geçirilerek Bakanlar kurulu kararı ile çıkarılan düzenlemeleri, yönetmelik kamu kuruluşlarının kendi görev alanlarına giren konularda yaptıkları düzenlemeleri ifade eder (Gözübüyük, 1990).

Hukuksal sistem, toplumsal ya da ekonomik alandaki herhangi bir değişmeyi meşrulaştırmak, yasal çerçeveye kavuşturmak için oluşturulabileceği gibi, toplumun herhangi bir kesitine ilişkin kimi değişikliklerin gerçekleştirilebilmesi için de düzenlenir. Toplumların belirli yerlerinde değişikliklerin yapılması amacı ile hukuksal düzenlemelerin yapılması, kuşkusuz ilgili örgütleri de etkileyecektir (Alıç, 1990). 1997 yılında yürürlüğe giren 4306 sayılı kanunun Türk Eğitim Örgütlerinin baştan sona değişmesine neden olması buna verilecek en canlı örnek olabilir.

Değişen hukuk kurallarının iyi ve sağlıklı işleyebilmesi, örgütlerin ve insanların bu kuralların nedenini ve kapsamını doğru bir şekilde anlamalarına bağlıdır. Toplumsal düzeni sağlayan hukuk sistemi ve bunlar içinde önemli bir yere sahip olan yasal düzenlemeler örgütleri değişmeye iten dış dinamikler olarak değerlendirilmektedir (Güneş, 1996, s.49). Örgütler gelişen ve değişen dünyanın içinde varlığını korumak, amaçlarını en etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirmek için örgütü etkileyen değişkenlerden biri olan hukuksal değişmeyi göz önünde bulundurmaları zorundadırlar.

Toplumsal Koşullardaki Değişmeler . Toplum, belli bir yerde yaşayan, ortak duygu ve davranışlarla, gelenek ve göreneklere bağlı olan insanların oluşturduğu bir sistemdir (Aydın ve diğerleri, 1987, s.27). Toplumsal değişme ise bir toplumu oluşturan insanların ilişkilerinde, yerleşmiş tutum ve davranışlarında, toplumsal kurumlarda ve bunların işleyişinde gözlenen değişmeler olarak tanımlanabilir (Alıç, 1990, s. 44). Bu değişimin temelinde ise nüfus ilişkileri, insan ilişkileri, toplumsal ve kültürel sorunlar yatar (Sabuncuoğlu, Tüz, 1996, s. 170). Değişimin gerçekleşmesi için de belirli öğelerin bir arada olması gerekir. Örneğin değişimin oluşması için bir

zaman geçmesi gerekir. Çevre koşullarında ve özellikle de bir değişimin yaşanması ve insan ögesinde bir değişimin olması gerekir (Tezcan, 1984, s.6). Bu üç ögenin bir arada bulunması toplumsal değişimin olabilmesi için gerekli ön koşullardır. Bir başka anlatımla, toplumsal değişim, genellikle, özdeksel ve tinsel kültür öğelerinin değişmesi sonucu olarak toplumun yapı, işlev, grup ve toplumsal kurumlarda ve aralarındaki ilişkilerde belli bir süre ve zamanda meydana gelen değişimler olarak tanımlanabilir (Güneş, 1996, s. 37). Ancak toplumsal değişim insanların uzun sürede oluşturdukları kültürle de yakından ilgilidir. Bu yönüyle, toplumsal değişimi kültürel değişimden ayırmak zordur. Bu nedenle tüm toplumsal değişimleri sosyo-kültürel değişimler olarak belirlemek gerekir (Sayiner, 1997, s. 13). Toplumsal değişimleri sosyo-kültürel değişim olarak incelediğimizde karşımıza kültürel değişimin bir sonucu olan toplumsal değişimlerin neleri kapsadığı çıkmaktadır. Çünkü toplumsal değişim, ilerleme, gerileme, gelişme, modernleşme, evrim, devrim, kalkınma gibi kavramlarla da zaman zaman karıştırılmaktadır (Güneş, 1996, s. 39). Benzer yanları olmasına karşın, bu kavramların anlamsal farklılıkları bulunmaktadır. Bu bağlamda toplumsal değişim yön belirtmeyen ve değer yargısı taşımayan bir kavramdır. Örneğin; bir toplumsal değişim olan nüfus artışını toplumda olumlu algılayanlar ve başka ülkeler karşısında bir güçlülük göstergesi olarak görenlerin yanı sıra, bu durumu toplumun geleceği açısından olumsuz ve tehlikeli bir gidiş olarak gören ve algılayanlar da bulunmaktadır (Alıç, 1990, s.4). Öyleyse toplumsal değişimi nötr bir kavram olarak algılayabiliriz.

Toplumsal değişimin ilgili olduğu diğer bir kavram ise toplumsal gelişmedir. Toplumsal değişim bir değer yargısı taşımasına karşın, toplumsal gelişim bir değer yargısı taşımakta ve yön belirtmektedir (Güneş, 1996, s.39). Toplumsal gelişim pozitif yönde bir kavramdır. Devrim bir sistemin hızlı ve kapsamlı olarak değiştirilmesidir. İyileşme bozulan, sağlıksızlaşan durumu düzeltmek, iyileştirmek, sağaltmak sürecidir. Evrim, ağır ağır kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Kalkınma siyasal bir terim olup, ülkeyi bireylerini, kültürel, toplumsal, ekonomik yönden en üst düzeye çıkarmayı anlatan ve sınırları belli olmayan bir terimdir. Modernleşme ya da çağdaşlaşma, örgütsel açıdan çoğu kez örgüte yeni teknoloji, bilgi ve araç gereçlerin sokulması anlamında kullanılır (Sayiner, 1997, s.25).

Küreselleşen dünyada her şeye ulaşmak, aynı anda bir çok şeye ulaşıp etkilemek artık yoğun bir efor gerektirmemektedir. Özellikle son yıllarda internetin sağladığı

iletişim kolaylıkları, insanlar arasındaki göreceli mesafenin kısılmasında en büyük etkidir. Bu durum, bir toplumun yapısında oluşacak bir değişime, toplumun dışındaki sosyal dinamiklerin etkisini arttırmıştır.

Toplum dışındaki baskı grupları toplumun tamamını değiştirmek yerine, değişimi öncelikli olarak nerede ve nasıl gerçekleştireceğine karar vererek bu hareketlerini bir örgüt aracılığıyla gerçekleştirirler. Kuşkusuz insanların, eğitim-öğretim gördüğü okullar değişimlerin gerçekleştirileceği en uygun yerlerdir. Bu yüzden toplumsal değişimle eğitim örgütlerindeki değişimler arasında sıkı bir ilişki vardır. Tezcan (1984)'a göre toplumsal değişimler, eğitimi değiştirmeye zorladığı gibi, eğitim yoluyla da, toplumun davranışlarının istenen ya da beklenen yönde değiştirilmesi söz konusudur.

Teknolojik Değişimler . Teknoloji, geniş anlamıyla insanın, yaşadığı ortamı; kendisine daha yararlı hale getirmek ve yaşadığı ortamı değiştirmek amacıyla, sahip olduğu ve kullandığı bilgilerin tümünü içerir (Eren, 1982, s. 8). Ayrıca teknoloji, insanların amaçlarına erişmesi için bilimsel süreçleri, materyalleri ve insan gücü kaynaklarını kullanma süreci olarak da ifade edilebilir (Doğan, 1983, s. 41). Alıç (1990)'a göre teknoloji, üretim etkinliklerinde bulunurken insanların kullandıkları yol ve yöntemlerdir. Şimşek (1978)' e göre ise, insanın çevresini değiştirmek için geliştirdiği ve kullandığı tekniklerin tümüdür. Her toplum, her örgüt ve hatta her birey farklı şekillerde teknolojiye sahiptirler.

Teknolojik değişim, uygulamaya konulan yeni bir bilgi, yöntem ya da araç sayesinde üretim ya da hizmet alanında bir artış, bir gelişme sağlama sürecidir (Alıç, 1990, s.46). Teknolojideki değişimler, bugün toplumsal hayatı ve buna bağlı olarak örgütlerde değişimi etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir (Sabuncuoğlu ve Tez, 1995, s 171). Gelişmeye yol açmayan alternatif değişimlerin, ürün ve hizmette bir gelişme sağlamayacağı ve bu nedenle de teknolojik değişim olarak nitelendirilemeyeceği açıktır (Şimşek, 1978, s.5). Ancak insan gereksinimlerini en iyi biçimde karşılamada ve toplumların kalkınmasında belirleyici role sahip teknolojik değişimin kaynağı bilgidir (Güneş, 1996, s.50). Yirmi birinci yüzyılı bilgi çağı diye adlandırmaya çalıştığımız şu günlerde, bilginin öneminin bir kat daha arttığını görmekteyiz.

Temelinde insan gereksinmelerinin daha iyi karşılanmasını sağlamak olan teknolojik değişimin hızı günden güne artmaktadır. 1880 yılında bir buharlı lokomotifin hızının üst limiti saatte yüz mil iken, söz konusu hız sınırının 58 yıl sonra 4 katına çıktığı görülmektedir (Güneş, 1996, S. 52). Buna karşın insanların da gelişen bilgiler sayesinde teknolojileri kontrol altında tutabilme yetenekleri artmıştır.

Dura (1990)' da benzer biçimde teknolojik değişimin, yeni ilke ve ölçütler getirerek insanın doğa üzerinde kontrolünü arttırdığını, sosyal ilişkilerini, geleneğini, edebiyatını, sanatını, dilini, müziğini, estetik değerlerini değiştirdiğini belirtmektedir. Kuşkusuz teknolojilerin bu değişimleri hangi yollarla gerçekleştirdiği de önemlidir. Dura, (1990) teknolojideki değişmelerin çeşitli etkileri olduğunu belirtmektedir. Bunlar;

Teknoloji, daha düşük maliyetle, daha fazla mal üretme olanağı sağlamaktadır. Bu nedenle toplumların hayat standartlarını yükseltmenin başlıca aracıdır. Ayrıca bu araç, ekonomik gelişmelerin ileriki aşamalarında toplumsal eşitliği azaltmanın temel aracı olmaktadır.

Teknoloji, toplumda o zamana kadar bilinmeyen mühendisler ve teknisyenler dediğimiz yeni bir sınıf oluşturulmaktadır.

Teknoloji sayesinde ulaşımda ve iletişimde gerçekleşen durumlar yeni ekonomik yaklaşımlar, yeni sosyal etkileşimler üretmektedir.

Başta zaman ve mekanla ilgili alanlar olmak üzere estetik algılamalar, kökünden değişmektedir (Güneş, 1996,s. 52-53).

Görüldüğü gibi teknolojik değişmeler, toplumu, hem de örgütleri açık bir şekilde etkilemektedir. Özellikle; rekabet unsurunu attığı için, örgütlerde değişmesinde bir baskı unsuru oluşturmaktadır. Teknoloji ögesindeki değişmeler sonucu, örgütler bu değişimden etkilenip kendilerini değiştirmek zorunda kalmaktadırlar.

Ekonomi Ögesindeki Değişmeler. Ekonomi, sınırsız ihtiyaçlar karşısında sınırlı olan kaynakların en etkili biçimde kullanılmasıdır. Ekonominin amaçları ise kişi ve toplum refahını sağlamak ve sorunları çözecek uygulamalar koymaktır (Kocacık, 1987, s. 79). Bir toplumdaki örgütler, toplumun ekonomik yapısına uygun olarak biçimlenmektedir. Bu biçimlenme, de daha çok uygulanan ekonomi politikaları ile ilgidir. Örneğin, arz talep dengesi, ülkedeki faiz oranları, enflasyon ve diğer ekonomik durumlar örgütler üzerinde değişim için gizli bir baskı oluşturur (Çalık, 1997, s.56). Bu

durumda uygulanan ekonomi politikaları işletme örgütleri yanında hizmet veren tüm örgütler üzerinde de etkili olur.

Kapitalist ekonomiyi sürdüren bir toplumda, örgütler ekonomik yapıyla bağdaşır nitelikte olacaklar ve serbest teşebbüs, karlılık, verimlilik ve ussallık öğelerine sahip olma eğilimi göstereceklerdir. Eğer toplumda sosyalist ekonomi egemense buyurucu ve merkezi plana sıkı sıkıya bağlı bir kamu girişimi, otoriter ve merkezci bir nitelikte yapıya sahip örgütlere doğru bir değişme söz konusu olacaktır (Alıç, 1990, s.45).

Bir başka ifade ile toplumda liberal ekonomi kuralları geçerliyse değişim üretkenlik, verimlilik ve akılcılık ilkeleri doğrultusunda olacaktır. Sosyalist ekonominin egemen olduğu toplumlarda ise tüm örgütlerde değişim merkezi bir planlama ile gerçekleştirilecektir (Çelebioğlu,1988, s.77). Öyleyse ekonomik gelişmeler de ülkelerin siyasetlerine örgütlerin politikalarına göre gelişmekte ve uygulanmaktadır. Ekonomik değişme konusunda yukarıda sözü edilen açıklamalara farklı boyutlardan yaklaşan ekonomistler de bulunmaktadır.

Otoriter tutumun yaygın olduğu toplumlarda ekonomik değişimin daha kolay sağlanabileceği düşüncesi benimsenmektedir (Bayrak, 1992, s.11). Öyleyse değişmelerin gerçekleşmesinde yönetimlerin de rolü bulunmaktadır.

Ekonomik değişimlerin örgütler üzerinde bir güç unsuru yarattığını görmekteyiz. Öyleyse varlığını sürdüren bütün örgütlerin büyüüp gelişmesi için, ekonomik potansiyelinin bulunması gerekir. Ekonomik gelişme ve büyümeler örgütsel büyümelere de neden olmaktadır (Hall, 1982, s. 229).

Doğal Koşullardaki Değişmeler . Değişim maddenin doğasında vardır. Gezegenler varoluşlarını takip eden binlerce yıl süresince değişim göstermeye devam eder. Dünyamızda da bu böyle olmuştur (Argun, 1997, S. 8). Yaşamı devam ettirebilmenin temel koşulu değişebilmektir (Argun, 1997, s. 8). Kuşkusuz örgütler de doğanın içindedir ve iklimin, kültürün, su ve elektirik kaynaklarının vb. değişimine kendini uydurmak zorundadır. Yani değişimi başarılı bir şekilde gerçekleştirmek istiyorsak, geleceğin kontrolünü elimizde tutmamız için olayları gelecekte yönetmeliyiz. İkincisi değişimin kendi içinde bir bütünlüğe sahip bir süreç olduğunu bilmek gerekir (Moravec, 1997, s. 17). Bu bağlamda, doğal koşullardaki değişmelerde, örgütü olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Örgütleri Değişmeye Zorlayan İç Dinamikler

Örgütsel değişmeye neden olan dinamiklerin neler olduğunu Leavvit (1965) ise şöyle ifade etmektedir: Örgütlerin oluşmasını belirleyen, birbiriyle sürekli olarak etkileşim halinde bulunan en az dört değişken vardır. Bu değişkenler farklı adlandırılmalarına karşın içeriklerinde çok fazla farklılıklar bulunmamaktadır. Bunlar; amaç, yapı, teknoloji ve insan değişkenleridir (Bayrak, 1992, s.25).

Amaç Ögesindeki Değişmeler . Kuşkusuz amaçlar örgütlerin varoluş nedenidir (Tosun, 1981, s. 7). Örgütlerin bir malı üretmeye veya bir hizmeti gerçekleştirmeye yönelik amaçları bulunabilir. Karmaşık örgütlerin de temel amacının dışında alt görevler veya alt amaçları bulunmaktadır (Güneş, 1996,s.61). örgütün bütün alt amaçların altında yatan neden, örgütün etkililiğinin ve insanın mutluluğunun artırılmasıdır. Örgütlerin amaçlarını öncelikle belirlemeleri, bu amaçlara ulaşmak için nasıl bir planlamanın yapılacağını, örgütlemenin hangi düzeyde ve ne şekilde olacağını, iletişim ağının nasıl kurulacağını, eşgüdümlemenin, etkilemenin nasıl yapılacağını ve değerlendirmeyi neye göre yapacağını daha açık ve net anlaşılması bakımından önemlidir (Aydın. 1994). Örgütün etkililiği amaçlarını gerçekleştirebilecek düzeyde verimliliğini, sağlığını, dirikliğini ve topluma yararlılığını sürdürebilmesiyle ilgilidir (Başaran, 1982, s.24). Örgütsel etkililiği sağlamak yönetimin görevidir. Bu görevi yerine getirebilmesi için de örgütün etkili olması gerekir, etkili bir yönetim, örgütsel liderlik niteliklerini taşıyan, sürekli olarak kendini yenileyen yönetmenlerce yapılabilir (Başaran, 1982, s. 24). Amaçların işgörenler tarafından da bilinmesi gerekir, işgörenler tarafından bilinen amaçlar, bireyin rol performansını etkiler. Amaçlar örgüt üyeleri için yön belirler. Örgütün değerlendirilmesi için standart sağlar (Aydın, 1994, s. 43-44).

Amaçlar örgüt hakkında bilgi sağlar. Bir örgütün amaçları, hem örgüt üyeleri için, hem de üye olmayanlar için, örgüt hakkında bilgi kaynağıdır. Amaçlar, örgüt gerçeğinin bir parçası, anahtar niteliğinde bir ögesidir.

Eğitim örgütlerinde de amaçlardan herhangi birinin değişmesi, örgütün bir çok yönüyle değişmesine neden olmaktadır. 1997 yılında ilköğretim kanununun çıkmasıyla birlikte, ilk ve orta dereceli okul örgütlerinin amaçları değişmiştir. Amaç ögesindeki bu değişim, bu iki büyük örgütün bir çok niteliğinin değişmesine neden olmuştur.

Yapı Ögesindeki Değişmeler . Formal örgütler, ortak bir çabayı gerektiren, bir amacın gerçekleştirilebilmesi için birden fazla bireyin, güç ve eylemlerinin

eşgüdümlemesi olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 1994, s.70) Örgütsel yapı; örgütlenme, işbölümü, yetki hiyerarşisi, komuta birliği, komuta zinciri, denetim alanı yasal yetki, kurmay ve hat gibi yapısal özelliklere ilişkin kavramlardan oluşur (Kaya, 1986, s. 58). Daha geniş anlamıyla yapı ağırlıklı örgütte daha çok yöneticinin sözünün geçtiği açıktır. Kuşkusuz ortak bir çabayı gerektiren eylemler kendiliklerinden eşgüdümlememez. Bu eşgüdümün sağlanması yönetsel bir süreçtir. Yönetim bilimi ise yönetimin yapısı ve işleyişi üzerinde durur; bu konularda gözlem ve araştırma yaparak kurallar oluşturmaya çalışır (Aydın, 1994, s. 71). Yani yönetim biliminin amacı da örgütü etkili ve verimli kılmaktır. Aynı zamanda işgörenin değişik yönleriyle beklentilerini doyurmaktır.

Yönetmen gücünün kaynağını genellikle yasalardan ve bulunduğu makamdan alır. Yetkeci yönetimin, yetke kullanma biçimi çoğunlukla korku salmaya dayanır. Yetkeci yönetmenin güdüleme, etkileme ve özendirme aracı, çoğunlukla gözdağı ve cezadır. Paraya çok değer verdiği için cezaları genellikle ücret kesimi biçiminde olur. İlke olarak tek adam yönetimine inanır, kararlarına kimseyi karıştırmaz; buyruklarının nedenini canı isterse astlarına açıklar (Başaran; 1992).

Yapıyı kurmak davranışında, yetkeci yönetmen, işlerin yapılmasını rastlantıya bırakmamak için, her görevi özenle belirler, tanımlar ve yeterli kişilere vermeye çalışır. İşgören alırken, yetenekli kişiden çok, göreve uygun kişiyi seçer. Bu anlamda yapı üç bileşenden oluşur. Birinci bileşen, dikey – yatay ve coğrafik farklılaşma ile ilgilidir. Bu bileşene karmaşıklık denir. İkincisi, kuralların ve düzenlemelerin kullanılma derecesidir. Buna biçimsellik denir. Üçüncüsü, merkezileşmedir ve karar alma yetkisinin nereye yayıldığı ile ilgilidir (Robins, 1994).

Diğer bir ifade ile yapı, örgüt içindeki rollerin, ilişkilerin, eylemlerin, amaçlar arasındaki hiyerarşinin; iş bölümünün, eşgüdümün, yetkilerin, sorumlulukların, rollerin ve iletişimin ifadesidir (Bayrak; 1992).

Örgüt amaçlarının en etkili bir biçimde gerçekleştirilmesinin bir aracı olarak bir düzene işaret ettiğinden, örgüt yapısının dahi değişiminin temel amacı yeni bir düzen yaratma süreci olarak değerlendirilebilir (Güneş, 1996, s. 67).

Örgüt yapısındaki değişimler; örgütsel ilişkileri yeniden tanımlamayı ve rolleri yeniden düzenlemeyi öngörmektedir (Alıç, 1990, s. 50). Örgütsel yapıyı geliştirmek, mekanik örgütlerin daha esnek ve uyum sağlayıcı organik yapıya dönüştürülmesini sağlamaktır. (Güneş, 1996)

Çağdaş örgüt kuramı yukarıda da açıklandığı üzere diğer kuramlardan daha kapsamlı ve çok yönlü örgütsel çözümlere dayanmaktadır. (Aydın, 1994, s. 112) Bunun da ötesinde çağcıl örgüt kuramı, disiplinler arası nitelik taşır, betimseldir, örgütlerin ve yönetimin özelliklerini belirlemeye çalışır. Çağcıl kuramda bir olay kendi aralarında birbirleriyle bağlantılı ve birbirlerine bağlı çok sayıda etkenin neden olabileceği kabul edilmektedir. Bir başka özelliği de, örgüte uyum sağlayıcı bir sistem olarak bakmasıdır. (Aydın, 1994, s. 116)

Teknoloji Ögesindeki Değişmeler . Günümüzde örgütteki teknolojik değişme kavramı, kullanılan makine ve malzemenin yanı sıra kullanılan yöntemlerdeki değişimleri de içermektedir. Örgütler, belirtilen teknolojik değişmeyi sağlarken amaçlarının başında yeni geliştirilen yöntemlerin ve malzemelerin örgütlerde kullanılması ve böylece örgütsel etkinliği artırması gerekmektedir (Dicle, 1977, s. 51).

Teknolojik değişme, insanın kendi ihtiyaçlarını en iyi biçimde karşılamak ve insanın yaşadığı ortamı değiştirmek için, sahip olduğu yol ve yöntemlerin değişmesi olarak tanımlanabilir (Güneş, 1996, s.50). Ancak bir değişme, gelişmeye yol açmışsa teknolojik değişme olarak adlandırılmaktadır.

Tofler (Sargüt, 1974, s. 454). “ Bilgi dev teknoloji makinesinin yakıtıdır” demektedir. Kuşkusuz teknolojiden bahsederken bilgiyi ondan ayırmak, hatalı olacaktır. Günümüzde bilgi işyerlerinin başarısında stratejik bir rol oynamaktadır. Sağlıklı işleyen tüm sistemler, hem kendi içlerinde, hem de dış dünya ile açık bir bilgi değiş tokuşu içindedirler. Tüm değişimlerin kaynağı bilgidir. Bilgiyi elde etme yöntemimiz ve bilgiyi harekete geçirme yöntemimiz, başarıımızı etkilemektedir (Adams ve Adams, 1997, s.4). Daha önce açıklandığı üzere, temelinde insan gereksinimlerinin daha iyi karşılanması olan teknolojik değişimin hızı, günden güne artmaktadır (Şimşek, 1978, s. 59).

Eğitim teknolojisinin, eğitimle ilgili kavramların en etken ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için personel, araç, gereç, süreç ve ortamlardan oluşturulmuş bir sistemden oluşması gerekir (Çilenti, 1988, s. 26). Açık bir sistem olan eğitimin girdisi ve çıktısı insandır. Eğitimin etkili olabilmesi için bireyin mümkün olduğunca bütün duyu organlarını aktif bir şekilde kullanması gerekir. Yetersiz teknolojik donanımla sağlanmaya çalışılan eğitim süreci yanlış anlamalara açıktır. Mekanik bir ürünün hatalarını düzeltmek mümkündür. Ancak insanların yerleşmiş bir

davranışını düzeltmek çok uzun zaman almakta hatta genellikle mümkün olmamaktadır.

İnsan Ögesindeki Değişmeler . Örgütleri kuran, yöneten, orada çalışan ve üretilen mal ve hizmetten yararlanan insandır. Bir an insansız örgüt veya dünyayı düşündüğümüzde geriye sadece, taş ve demir yığını kalacaktır (Sabuncuoğlu, 1989). İnsan davranışlarının değişmesini ele alan insan merkezli örgütsel değişme yaklaşımının temeli, davranışçı, çevresel örgüt ve yönetim kuramına dayanmaktadır (Güneş, 1996, s.75). Bu kuramlarda örgütteki insan morali, örgütsel değişim, güdülenme, birey ve grupların birbirine karşı tepkileri gibi konular vurgulanmakta, bunların insanın tutum ve davranışlarının değişmesine yol açacağı ileri sürülmektedir (Alıç ,1990, s. 52).

Davranış üzerinde doğrudan bir etkisi olmamasına rağmen, değerler kişinin davranışlarını çok etkiler. Dolayısıyla kişinin değer sistemi, hakkındaki ilgilerini ve tutumlarını anlayabilmemize yardımcı olur.

Yöneticiler, işgörenlerin gerçeklere göre değil algılama biçimlerine göre tepki verdiklerini bilmelidirler. Örgütte bulunan işgörenlerin, öğrenmeleri gerekenleri mi yoksa işlerine yaramayacak bilgileri mi öğrendiklerini tespit etmek gerekir (Öztürk, 1994, s. 35-37).

Planlı değişme çabaları içerisinde, bireylerin davranış örüntülerinin değişmesi önemli bir yer tutmaktadır (Güneş, 1996, s. 75-76). Tüm örgüt üyeleri gerek işleriyle gerekse diğer işgörenlerle olan ilişkilerinde farklı bir biçimde davranmadıkça örgüt çevresine uyum sağlayamaz. Başka bir ifade ile örgütsel değişme ve etkililik sağlanamaz.

Örgütsel değişimin gerçekleştirilme aşamasında bireyin niteliğinin analiz edilmesi gerekir. Birey ussal ekonomik bir insan mı? Kendini gerçekleştirmeye yönelik bir insan mı, toplumsal yönü nedir, her şeyden önce toplumsal mıdır? İnsanların farklı gereksinimlere sahip olduğunu, gereksinimlerinde kendi içinde öncelikleri olduğunu, gereksinimlerin doyurulabilir olup olmadığını, gereksinimlerin öneminin değişip değişmeyeceğini, bireyin örgütü ve çevresini algılayış biçimini, dikkatinin nerede yoğunlaştığını, beklentilerinin neler olduğunu bilmesi gerekir (Aydın, 1994).

Eğitim Örgütlerinde Değişme ve Stratejiler

Eğitimde yapılması gereken değişmeler iki platformda gerçekleşir.

1. Yerel ve okulu merkez alan platformda.

- a. Eğitim programlarının iyileştirilmesi
 - b. Ders kitaplarının iyileştirilmesi
 - c. Öğrenme ve değerlendirme yaklaşımlarının iyileştirilmesi
2. Okula dayalı eğitim platformu
- a. Öğretmenlerin rollerinin zenginleştirilmesi
 - b. Öğretmen eğitiminin yeni baştan ele alınması
 - c. Çeşitli yeniliklerin entegrasyonu
 - d. Eğitim liderliği
 - e. Okulun misyonu (Özdemir, 1996, s. 41-42)

Eğitim Örgütleri Nasıl Değişmelidir?

Hayatımızda etkisi ve önemi tartışılmaz olan eğitim örgütlerinin değişimini planlayıp, stratejiler geliştirmeden önce dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. İlk olarak örgütün mevcut durumu ve gereksinimleri doğru saptanmalıdır. Bunun için bir araştırma süreci gerekebilir. Araştırma sürecinin başında örgüte uygun bir veri toplanmalıdır. Değişme uygulanmadan önce örgütün kültürü ve özellikleri hesaba katılmalıdır. Her örgütün kendine özgü normları, gelenekleri ve ilişki kalıpları vardır. Örgütün bu özellikleri onun geçmişinden gelen birikimdir. Uygulanmak istenen değişme, örgütün kültürü ile uyum sağlamalıdır. Bir örgütte uygulanan yenilik, başka bir örgütte aynen uygulanmaz. Diğer önemli bir nokta da çevre etkeninin hesaba katılmasıdır Çünkü örgüt tek başına değildir. Örgüt toplumsal, ekonomik, hukuksal ve teknolojik bir çevrenin içinde yer alır. Çevrelerdeki değişimler, örgütlerin değişimlerini etkiler ve yeni talepler ortaya koyar. Ayrıca insan ögesine yönelik gelişmeler örgütsel yapıya yönelik değişimlerle desteklenmelidir. Personelin mesleki tutumunu değiştirmeye yönelik girişimler örgütsel yapıdan somut destekler görürse daha olumlu sonuçlar alınır. Dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur örgütsel değişimin değiştirilecek etkenlere yöneltilmesidir. Bir değişme girişimi başlatılmadan önce ,örgüt ortamındaki öğelerin değişme gücüne göre bir analizinin yapılması genellikle olumlu sonuçlar vermektedir. Değişmesi kolay olan öğelere öncelik tanımak,değişmesi daha güç görünenleri de kolay değişebilir hale getirmektedir. Ayrıca değişme gerçekleştirilebilecek nitelikte olmalıdır. Örgütsel değişimin demokratik bir süreç olduğu unutulmamalı ve bir yenilik girişiminden önce değişimden etkilenecek olan kişilere değişiklik hakkında yeterli bilgiler verilmelidir. Değişmeler belirlenmiş olan

sorunları çözebilmelidir. Aksi halde değişme için yapılacak çabalar boşuna olacaktır (Alıç,1992,s.13-16)

Günümüzde büyük boyutlardaki teknolojik ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak her türlü kuruluş büyümekte olup daha karmaşık yapı ve faaliyet sistemine yönelmektedir. Eğitim örgütleri de bu değişim sürecine katılmaktadır. Ancak gelişim sürecindeki örgütlerin yaşama ve gelişme güçlerini sağlayan önlemlerin alınması zorlaşmakta olduğundan bu tür yeni örgütlerin yönetilmeleri güçleşmektedir. Bu nedenlerden dolayı modern örgüt yöneticilerinin başarılı olabilmeleri için karşılaşıacağı tehlikeler ve fırsatlar hakkında önceden bilgi sahibi olmaları daha sağlıklı stratejiler belirlemeleri ve seçtikleri bu stratejileri etkin bir şekilde uygulamaları gerekir (Birdal, 1992, s.91-92).

Eğitim Örgütlerinde Değişme Stratejileri

Eğitim örgütlerinde planlı değişmeyi gerçekleştirebilmek için seçilebilecek değişik planlı değişme stratejileri vardır. Owens bu planlı değişme stratejilerini üç grupta toplamıştır.

1. Deneysel ve akılcı stratejiler: Deney ortamlarında elde edilen sonuçlar gerçek ortamlarda da denir. Araştırma ve geliştirme bölümlerinde elde edilen bulgulara göre yeni stratejiler geliştirilir. Bu yaklaşım örgütün tam olarak tanınması esasına dayanır.

2. Güce dayalı stratejiler: Ekonomik, politik ve moral güçleri kullanarak yenilik yayılmaya çalışır. Doğal olarak bununla ilgili gerekli ve ekonomik tedbirler alınır.

3. Normlara ve yeniden eğitime dayalı stratejiler: Örgüt bir bütün olarak ele alınır. Tutumlar, değerler ve inançlar göz önüne alınır.

En uygun strateji duruma bağlanır. Hepsinin hem avantajları hem de dezavantajları vardır (Owens, 1992, s.213).

Değişmeyi planlayan eğitim yöneticileri aynı zamanda değişim yöneticileridir. Baldrige (1975, s.280) değişim yöneticilerinin uygulaması gereken dört değişik strateji belirlemiştir. Bunlar: değişim temsilcisi kullanma, liderlik davranışında bulunma, değerlendirme ve politika geliştirmedir.

Değişim temsilcisi kullanma . Değişim ve yenileşmede çok kullanılan idari stratejilerden biri, problemlerin tanınması, değişimi önermesi veya yapılandırması için

dışarıdan bir uzman çağırılmaktadır. Bu uzmanlardan tam ve etkili bir şekilde yararlanmak için için bazı unsurlar bulunmaktadır. Baldrige (1975) bunları şöyle sıralamıştır:

- Danışmanın görevini, uzmanlığını en üst düzeye çıkaracak şekilde ayarlayın,
- İhtiyaçları ve sorunları ciddiyetle değerlendirin,
- Değişiklikleri, örgütün güçlü ve zayıf yanlarını hesaba katarak planlayın,
- Örgütte değişimi uygularken, çevreyi gözönünde bulundurun (Çevrenin ihtiyacı nedir? ve Çevre neyi destekleyecektir? vb. sorulara cevaplar arayın)
- Değişikliklerin hem bireysel tutumları hem de örgütsel yapıyı etkilediğini göz önünde bulundurun
- Hem Değişmenin ekonomik hesabını doğru planlayın (yapılacak en büyük masrafın personel zamanı olduğu unutmamalıdır)
- Tanımlanmış problemlerin çözülmesi için etkili olan değişimleri kullanın (Değişimler, örgütsel yapının bir parçası olabilecek midir?)

Liderlik Davranışında Bulunma . Yenilikçi sınıf uygulamalarının paylaşılmasında ve geliştirilmesinde okul müdürünün davranışlarının büyük bir etkisi vardır. Bazı yönetim elemanları, meslektaşlarını yeni uygulamalar hakkında cesaretlendirir ve yeni öğretmenlere sınıfındaki sorunları çözmelerinde yardımcı olacak alternatif yollar önerirler.

Bu tür okullarda öğrenim kalitesi önemli bir faktör olarak görülür. Burada akla gelen önemli bir soru, “müdürler ne yapabilirler?”dir. Müdürün ilk görevi yönetim elemanları ve öğretmenlerin ilişkileri ile ilgili gerçek bilgiler almaktır. Böylece öğretmenler üzerindeki sosyal baskıları araştırıp öğrenebilir ve onlara daha kolay yardımcı olabilir. Öğretmenler çoğu yeni uygulamaları geliştirmekte ve birbirleriyle paylaşmakta zaman sorunu yaşarlar. Müdürler bu problemlerin çözümünde öğretmenlerin zaman ayarlarını yaparak yardımcı olabilirler. Vekil öğretmenlerin daha etkili kullanılmasını yada başarılı öğrencilerin küçük öğrencilerle ilgilenmelerini sağlayarak öğretmenlerin daha çok zamana sahip olmalarını sağlayabilirler. Üniversitelerdeki tasarım elemanlarıyla işbirliği yaparak personelin gelişmesi yönünde bir eğitim programı uygulayabilir. Müdürler, öğretmenleri informal olarak yeni öğretim tekniklerini tanımları için özendirirler. Her şeyden önemlisi müdür, aktif desteğini

açıkça belirtmeli ve öğretmenlerinin yeterlik seviyelerini arttırmak için çabalamalıdır(Baldrige, 1975, ss. 321-327).

Değerlendirme . Yönetim stratejilerinde değerlendirme, yeniliğin üretilmesi ve kontrol için kullanılır. Araştırmalar, eğitimdeki uygulamaların ne kadar yeniyse, değerlendirmenin de o kadar sık olması gerektiğini göstermiştir. Eğer yönetici değerlendirmeye gereken önemi gösterirse, okuldaki eğitimin kalitesinin artmasını ve gelişmesini sağlayacaktır. Değerlendirme yapmak için mutlaka gözlem yapmak gerekir. Oysa uygulamada pek çok müdür gözlem ve değerlendirmeye fazla zaman ayırmaz.

Bir okul müdürü gözlemlerle ilgili verileri toplayıp analiz ettikten sonra, öğretmenlerle beraber gözlem sonuçlarını tartışabilmelidir. Müdür değerlendirmeyi, yardımcı olmak için yaptığı konusunda öğretmeni ikna etmelidir (Baldrige, 1975, s. 341).

İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde yenileşme ve değişimle ilgili daha önce yapılmış araştırmalara yer verilmektedir.

Değişme ve yenileşme konusuyla ilgili Türkiye’de bir çok araştırma bulunmaktadır. Türkiye’deki ilk çalışmalardan birini Sağlam (1979) yapmıştır. Sağlam “Örgütsel Değişme ve Alt Kademe Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitimi” konulu çalışmasında alt kademe yöneticileri hakkında bilgi elde etmeye yönelirken günümüzdeki yönetim anlayışı içinde alt kademe yönetiminin ve alt kademe yöneticilerinin gittikçe önemlerinin arttığı düşüncesinden hareket ederek; yine araştırmanın ikinci amacına yani alt kademe yönetiminin ve yöneticilerinin örgütsel değişimdeki rolleri ve bu rolleri kendilerinin nasıl algıladıkları ile ilgili düşüncelerinin neler olduğunu; araştırmanın üçüncü amacı yani alt kademe yöneticilerinin hizmet içi eğitim durumları hakkında bilgi toplamayı amaç edinmiştir. Araştırmanın sonucunda örgüt işgörenleri, örgütsel değişim içinde etkin bir rol oynadıklarının farkında olduklarını, hizmet içi eğitimin kendilerini geliştirme ve yenilemede önemli bir araç olduğunun, bunun da ötesinde örgütsel değişimlerle ilgili uygulamaların, işgörelere hizmet içi eğitimle öğretilmesinin, işgörelere kendi görevlerini yapabilme becerilerini arttırmada önemli bir etken olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Örgütsel değişim ihtiyacına yönelik diğer bir çalışma da Alıç (1990) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğretmen ve yönetici görüşlerine göre Genel Liselerin

Örgütsel Değişme İhtiyacı örgütü etkileyen iç dinamiklere ilişkin beş boyutta ele alınıp incelenmiştir. Bu boyutlar; örgütsel yapı, örgütsel amaç, örgüt ve çevre, insan ilişkileri ve kullanılan teknolojiye olmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğretmen ve yöneticiler bu beş boyuta yönelik değişmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Diğer bir çalışma Bayrak (1992) tarafında gerçekleştirilmiştir. Bayrak, “Eğitim Yüksek Okullarında Örgütsel Değişme” adlı çalışmasında “Eğitim Enstitülerin de yönetici ve öğretim görevi yapmış, halen bu görevlerini eğitim yüksek okullarında yapmakta olan yönetici ve öğretim elamanları, okullarındaki değişimleri nasıl değerlendirmektedirler? Hangi yönde bir değişme beklentisi içerisindedirler? Değerlendirme ve beklentiler birbirlerinden farklılık göstermekte midirler? Etkili bir değişme gerçekleştirebilmek için programlar ne olmalıdır?” gibi sorulara yanıt aramıştır. Bu çalışmayı amaç, yapı, insan ve kullanılan teknoloji ile sınırlandırarak araştırmayı tamamlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre Eğitim yüksek okulu yönetici ve öğretim elamanlarının, örgütteki değişimlerden çok fazla haberdar olmasalar da, kısmen haberdar oldukları ancak bu haberdar olmanın da istenilen düzeyde olmadığı gözlenmiştir.

Güneş (1996)’da yaptığı kuramsal çalışmada “Okullarda örgütsel değişme nedir; nasıl gerçekleştirilmektedir?” sorusuna bağlı olarak; örgütsel değişme sürecinin niteliğine, örgütsel değişmeye neden olan dinamiklere, örgütsel değişmeye ilişkin yaklaşımlara, örgütsel değişme sürecinin nasıl yönetildiğine, örgütsel değişme sürecinin okullarda nasıl işlediğine yönelik olarak hazırlanan sorulara yanıtlar aranmıştır.

İnançlı (1996)’da yaptığı bir çalışmayla, “Resmi ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmen görüşlerine göre; ilköğretim okullarının yenileşme ihtiyacını” belirlemeye çalışmıştır. İlköğretim okullarının yenileşme ihtiyacını, örgütsel değişmeyi etkileyen iç etkenleri göz önünde bulundurarak, “örgütsel yapı, örgütsel amaç, örgüt çevre ilişkisi, demokrasi eğitim programı ve öğretim” olmak üzere beş boyutta incelemiştir. Araştırmanın temel verilerini, resmi ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerden alınan görüşler oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretim okullarının belirlenen boyutlara yönelik olarak yenileşme ihtiyacı duyduklarını belirlenmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin her boyuta yönelik olarak duydukları yenileşme ihtiyaçları arasında anlamlı fark çıkmıştır. Yöneticiler öğretmenlere oranla daha az yenileşme ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, eğitim fakültesi çıkışlı olan yönetici ve öğretmenlerle

eğitim fakóltesi çıkışlı olmayan yönetici ve öğretmenlerin, birbirine yakın oranda yenileşme ihtiyaı duyduklarını belirtmişlerdir.

Yenileşme ile ilgili bir alışma: Sayiner (1997) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı; ğretmen ve yönetici görüşlerine göre, anadolu liselerinin yenileşme ihtiyaının neler olduğunu saptamaya çalışmaktır. Sayiner çalışmasını; örgütsel yapı, örgütsel amaç, insan ilişkileri, kullanılan teknoloji, ve örgüt evre ilişkisi açısından değerlendirmiştir. Araştırmanın bulgularına göre: Anadolu liselerinin değişme ihtiyaı hissettikleri görülmüştür. Öğretmen ve yöneticiler tarafından hissedilen değişme ihtiyaının birbirinden farklılık gösterdiği, bu farklılığın örgüt işgörenlerinin konumlarına göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer çalışma (1997) da Milli Eğitim Bakanlığınca “eğitim reform paketi” adı altında yayımlanmıştır. Bu raporda ilköğretim okullarına yönelik çalışmalar yer almaktadır. Bu raporun sonucunda, ilköğretim okullarının bir çok alanda değişime ihtiyaç duyduğu açıkça görülmektedir.

Yine, Oktay, Arıkan ve ağlar’ın ortak çalışması olan İlköğretimde yeniden yapılanma adlı alışma, Türk Milli Eğitiminde İlköğretim, çeşitli ülkelerde zorunlu eğitim ve Türk Milli Eğitim sisteminde yeniden yapılanma nerileri ile ilköğretimin süresinin neden artırılması gerektiği konularına açıklık getirmektedir.

Diğer bir çalışmayı Kavak (1997) de yapmıştır. Kavak’ın alışması “Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim” adını taşımaktadır. Bu çalışmanın konusu; temel bir insan hakkı olarak, eğitim hakkı, uluslararası ve ulusal belgeler, ilköğretimin önemi, dünyada ilköğretimin genel görünüşü ve eğilimler, Türkiye’de ilköğretimin genel görünümü ve eğilimler başlıkları altında toplanmıştır. Kuşkusuz bütün bu çalışmaların altında yatan çaba, ilköğretim okullarının yeniden yapılandırılması ve modernize edilmesidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren, örneklem, veriler ve toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması konuları üzerinde durulmuştur.

Araştırma Modeli

Araştırma, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle, betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olan tarama modelindedir. Tarama modellerinin iki türü vardır. Bunlar; genel tarama modelleri ve örnekleyici tarama modelleri dir. Araştırma, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü yada ondan alınacak bir grup, örnek yada örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri (Karasar, 1998, s. 79)” karakteri taşıdığı için genel tarama modelindedir. Araştırmada hem tekil, hem de ilişkisel tarama yapılmaktadır.

Evren ve Örneklem

Elde edilecek verilerin genellenmek isteneceği kurum ve elemanlar açısından, araştırmada iki tür evrenden söz edilebilir. Bunlar; İstanbul Beykoz İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ilköğretim okulları ve elemanları açısından, bu kurumlarda çalışan öğretmenler (Branş öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri)'dir. Bu araştırma okul yöneticilerini ve rehber uzmanları kapsamamaktadır.

İstanbul ili Beykoz ilçesine bağlı bulunan toplam resmi ilköğretim okulunda görev yapan ve birinci evreni oluşturan toplam 1032 öğretmenden 420 kişiye ulaşılmıştır. Çeşitli hatalar nedeniyle 134 öğretmenin yanıtladığı anket araştırmacı tarafından geçersiz kılınmış ve 286 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Tablo 1'de evrene ait veriler görülmektedir.

TABLO 1
İSTANBUL İLİ BEYKOZ İLÇESİNDEKİ RESMİ İLKÖĞRETİM OKULLARININ EVRENE VE
ÖRNEKLEME GÖRE ÖĞRETMEN DAĞILIMI

Z.K.S.Y.E.K'dan önce ilkokul olanlar	Öğretmen sayısı		Z.K.S.Y.E.K'dan önce ortaokul olanlar	Öğretmen sayısı		Z.K.S.Y.E.K'dan önce ilköğretim okulu olanlar	Öğretmen sayısı	
	Evren	Örnek-lem		Evren	örnek-lem		Evren	Örnek-lem
1. A. Kavağı	26	5	1. Anadolu Hisarı	38	29	1. Atatürk	33	8
2. Çubuklu	28	8	2. Ziya Ünsel	40	23	2. Ahmet Mithat Efendi	19	11
3. Defterdar Mehmet Bey	9	2				3. Akbaba	17	5
4. Deri Kundura	29	4				4. Çiğdem	20	12
5. Fatin Hoca	37	3				5. Çavuşbaşı	11	7
6. Gümüşsuyu	26	9				6. Güzelce Hisar	26	10
7. İshakağa	28	16				7. Hacınuman	39	9
8. Karlitepe	13	4				8. Halide Edip	22	9
9. Mehmet Emin P. Konak	8					9. Kavacık	37	6
10. Paşabahçe	20	13				10. Vural Beyazıt	12	4
11. Selahattin Karakaşlı	16					11. Şehit Adil Doğan	18	7
12. Soğuksu	16	12				12. 60. Yıl	25	6
13. Şahinkaya	26	11				13. Rüzgarlı Bahçe	23	9
14. Tokatköy	24	4				14. Sedat Simavi	27	12
15. Ali Bahadır	10	3				15. Ayatullah Keser	6	
16. Bibi Genceli	9							
17. Bozhane	12	3						
18. Cumhuriyet	8	2						
19. Çavuşbaşı 100. Yıl	16	6						
20. Çengeldere	22							
21. Dereseki	31							
22. Elmalı	12							
23. Feride Alpauti	18	2						
24. Fizruz Bey	20							
25. Güllü	6	1						
26. Karanlıkdere Yeditepe	18							
27. Kaynarca	18							
28. Kılıç	20							
29. M Şevket Paşa	18	2						
30. Öğümce	15							
31. Paşamandra	14							
32. İshaklı	15	3						
33. Polenez	8							
34. Sait Taşçıoğlu	8							
35. Tepe Tarla	15	6						
Toplam	619	119		78	52	Genel Toplam	335	115

Araştırmada tüm evrene anket uygulanması planlanmış ancak bazı yöneticilerin ve öğretmenlerin anketleri yanıtlamak istememelerinden dolayı, anketler sadece gönüllü olan öğretmen ve yöneticilere uygulanmıştır.

Araştırmanın amacı gereği, örneklem olarak seçilen okulların “ne tür bir yapısal değişim geçirdiği”ne ilişkin bazı özellikler göz önünde bulundurulmuştur.

Buna göre araştırmanın örneklemini;

1. Z.K.S.Y.E. kanunundan önce İlkokul’ken İlköğretim Okulu olarak değişen ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler; (119 öğretmen),
2. Z.K.S.Y.E. kanunundan önce ortaokul’ken İlköğretim Okulu olarak değişen okullarda görev yapan öğretmenler; (52 öğretmen),
3. Altı yıl önce İlköğretim Okulu Yapısı’na geçiş yapmış okullarda çalışan öğretmenler; (115 öğretmen)

oluşturmuştur. Kişisel değişkenlere göre örneklem dağılımı, tablo 2 de gösterilmiştir.

TABLO 2
KİŞİSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖRNEKLEM DAĞILIMI

İlköğretim okulları	mesleki kıdem e göre denek sayısı						Mezun olunan Fakülte ye göre denek sayısı				
	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	21 ve üz	toplam	eğitim fak	Eğitim Ens	Eğitim ön ls.	diğer	toplam
ilk okul	54	19	4	3	39	119	46	20	23	30	119
ortaokul	16	10	1	8	17	52	14	9	10	19	52
i.ö.o	58	22	9	4	22	115	50	14	13	38	115
Toplam	128	51	14	15	78	286	110	43	46	87	286

Verilerin Toplanması

Araştırmada, örneklem olarak alınan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine ihtiyaç duyulmuş ve veri toplama tekniği olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette dörtlü likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Dağıtılan 650 tane anketten 420 tanesi geri alınabilmiştir. Alınan anketlerin 286 tanesi geçerlidir.

Bu araştırmada veriler literatür taraması ve anket uygulamaları sonucunda elde edilmiştir.

Araştırmaya yönelik olarak veri toplama çalışmaları sırasında, öncelikle araştırma içeriğine yönelik olarak yapılan çalışmalar toplanmış ve incelenmiştir.

Araştırmayla ilgili kaynak tarama çalışmaları sonucunda elde edilen bulgularla araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Araştırmacı tarafından, araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünü öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler; ikinci bölümünü ise örgütsel değişmeye etki eden iç etkenlere yönelik sorular oluşturmaktadır (Bkz.Ek1) Anket formu geliştirilmeden önce Türk Milli Eğitim Sistemi ve resmi İlköğretim okullarına yönelik mevzuat incelenmiş, anketin oluşmasına yönelik ön çalışmalar Beykoz ilçesindeki resmi ilköğretim okulunda görev yapan 26 öğretmenin de görüşü alınarak başlatılmıştır. Anket maddeleri oluşturulurken konu alanı uzmanlarına da başvurularak örgütü etkileyen iç etkenler değişkenlerine yönelik 43 anket maddesi beş boyutta belirlenmiştir. Yine anket sorularından bazıları uzman görüşleri de alınarak anket maddesinden çıkarılmıştır. Bu görüşler sonucunda anketin geçerli olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, anket formu 35 sorudan oluşturulmuştur. Birinci bölümde deneklerin çalıştıkları ilköğretim okullarının Z.K.S.Y.E. kanunundan önceki türü, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları fakültenin türüne yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise deneklerin örgütsel değişmeyi etkileyen iç etkenlere yönelik beş boyuttaki sorular yer almaktadır. Bu sorular örgütsel yapı, insan ilişkileri, örgütsel amaç, kullanılan teknoloji, örgüt-çevre ilişkisi boyutlarına yöneliktir (Bkz. Ek1: Anket).

Dörtlü likert tipinde hazırlanan anket sorularında deneklerin işaretledikleri seçenekler; Hiç (), Az (), Orta (), Çok (), biçiminde düzenlenmiştir.

Son şeklini alan anket sorularının güvenilirliğini ölçmeye yönelik bir pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonucunda anket sorularının bütünü işlenmiş, anket formunun güvenilirliği SPSS programında yapılan güvenilirlik testi (reliability analist) sonucunda alfa değeri (α) =0.9164 çıkmıştır.

Anket formunun uygulanışı sırasında, araştırmacı iki üniversite öğrencisinden yararlanmıştır. Öğrenciler anket hakkında bilgilendirilmiş olup anketlerin uygulanışına yönelik eğitimden geçirilmiştir. Anketlerin uygulanışı sırasında okullara gidilmeden önce yöneticilere anketin uygulanmasına yönelik en uygun saatlerin ne zaman olduğu sorulmuş ve ona göre okullara gidilerek anketler uygulanmıştır. Anketlerin denekler tarafından doldurulması sırasında öğretmenler odasına boş bir kutu bırakılmış ve anketlerin doldurulduktan sonra boş kutuya atılması istenmiştir. Bu yolla anketleri

yanıtlayan deneklerin çekinceleri kaldırılmaya çalışılmış ve nesnelliğin güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Uygulama sonucunda anketler araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir. Yapılan bu incelemeler sonucunda toplam 420 öğretmenin doldurmuş olduğu anketlerden 134 tanesinin, değerlendirilmeye değer nitelikte olmadığı görülmüştür. Cevaplandırılmamış olan bazı soruların bulunduğu yada hep aynı şıkkın işaretlendiği bu anketler, değerlendirme dışı tutulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Anket formlarının ikinci bölümünde sorulan sorular, okullardaki yeterlik bulmaya yöneliktir. Bu soruların ; Hiç: 4, Az:3, Orta:2, Çok 1 değerleri verilmiştir. 24. soru, diğer sorulardan farklı olarak soru köküyle değişim gereksinimi değişkenleri doğru orantılı olduğu için, seçeneklere Hiç: 1, Az:2, Orta:3, Çok:4 değerleri verilmiştir. Veriler bu değerlere uygun olarak bilgisayar ortamındaki Microsof Excel programına yüklenmiştir. Yükleme işlemi tamamlanan veriler SPSS programına aktarılarak, her boyuta ilişkin anket sorularının frekans dağılımları ve yüzde oranları, aynı zamanda her boyuta ilişkin görüşlerin ortalamalarının, anketin birinci bölümünde sorulan kişisel değişkenlere göre farklılığını çözümleyen F sınaması yapılmıştır. Sınamada anlamlılık (manidarlık) düzeyi olarak 0.05 alınmıştır. Anlamlılık çıkmışsa, kaynağını araştırmak için yine SPSS programında t testini yapan, LSD testi uygulanmıştır. Boyutların geneli için frekans dağılımı ve yüzde oranı işlemleri için ise Microsoft Excel Programı kullanılmıştır.

Araştırmanın ikinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu alt problemlerine ilişkin bulgular, deneklerin; çalıştıkları ilköğretim okullarının Z.K.S.Y.E. kanunundan önceki türüne, mesleki kıdemlerine ve mezun oldukları fakültelere göre gruplandırılarak oluşturulmuştur. Gruplandırılan deneklerin görüşleri arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizinden elde edilen bulgular ve varsa, farkın kaynağını ifade eden LSD testi sonuçlarına ait bulgular her alt problemde, ayrı ayrı belirtilmiştir.

Her alt problem için yapılan çözümlenmeler sonucunda elde edilen bulgular araştırma alt problemine uygun olarak tablolara dönüştürülmüş ve açıklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma problemini çözmek amacıyla toplanan verilerin istatistiksel işlemlerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

İstatistiksel işlemlerle elde edilen bulgular tablolarla belirtilmektedir. Bu bölümde bulgular ve yorum, alt problemlerin sırasına göre düzenlenmiştir.

Araştırmanın, birinci üçüncü, beşinci, yedinci ve dokuzuncu alt problemlere ilişkin bulgular, örnekleme giren deneklerin tümü göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Bu alt problemlere ilişkin deneklerin görüşlerinin yüzde-frekans değerleri tablolarla belirtilmiştir. Tablolardaki “sorular” sütunu; hatırlatma olması amacıyla, her bir boyuta ait anket sorularının kısaltılmasıyla oluşturulmuştur.

Elde edilen bulgular alt problemlerin çözümlenmesi bağlamında yorumlanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi, “Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları örgütsel yapı açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?” şeklinde düzenlenmiştir. Birinci alt probleme ilişkin olarak denekler, anketteki 1., 2., 3., 4., 5., 6. ve 7. soruları yanıtlamışlardır. Bu alt probleme ilişkin elde edilen bulgular, Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3’te; ilköğretim okullarının, “örgütsel yapı” boyutuna ilişkin özelliklerinde, deneklerin yüzde 0,3’ünün “hiç”, yüzde 22,7’sinin “az”, yüzde 67,5’inin “orta” ve yüzde 9,4’ünün “çok” derecede değişme gereksinimi duydukları görülmektedir. Deneklerin değişme gereksinimlerinin; “Teftiş uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkıda bulunması” ve “Sınıf mevcutlarının etkili eğitim ve öğretim için uygunluğu” konularında yoğunlaşmakta, “Öğretmenlerin

görevlerinin belirlenmesi sırasında gereksinimlerinin, istek ve beklentilerinin göz önünde bulundurulması” konusunda ise azalmakta olduğu anlaşılmaktadır.

TABLO 3
ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL YAPI BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME
GEREK SINİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI

Soru No	Sorular	Frekans ve Yüzdeler	1 (Hiç)	2 (Az)	3 (Orta)	4 (Çok)
1	Öğretmenlerin görevlerinin belirlenmesi sırasında gereksinimlerin, istek ve beklentilerin göz önünde bulundurulması	f	62	95	69	60
		%	21,7	33,2	24,1	21,0
2	Sınıf mevcutlarının etkili eğitim ve öğretim için uygunluğu	f	35	52	69	130
		%	12,2	18,2	24,1	45,5
3	İhtiyaç duydukları zamanlarda. hizmetiçi eğitim vb. programlara katılma olanakları	f	13	82	133	58
		%	4,5	28,7	46,5	20,3
4	Teftiş uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkıda bulunması	f	3	41	100	142
		%	1,0	14,3	35,0	49,7
5	Çalışmaları değerlendirilirken. ödül ve ceza verilmesinde liyakat ölçütlerine uyulması	f	17	72	121	76
		%	5,9	25,2	42,3	26,6
6	Öğrenci başarısını ölçmek için kullanılan not verme sisteminin yeterliği	f	11	143	90	42
		%	3,8	50,0	31,5	14,7
7	Atama, nakil, rotasyon işlemlerinin adil ve tarafsız biçimde yapılması	f	8	65	105	108
		%	2,8	22,7	36,7	37,8
Toplam		f	1	65	193	27
		%	0,3	22,7	67,5	9,4

Teftiş çalışmalarında rehberliğe yeterince ağırlık verilmemesi, müfettiş başına düşen okul sayısının fazla olması, teftiş uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişmelerine yeterli katkıyı sağlamasının nedeni olabilir.

Sınıf mevcutlarının fazla olması, ilköğretim kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yoğunlaşan alt yapı geliştirme çalışmalarının (ek binalar vb.) ihtiyacı giderecek hızda yerine getirilememesinden kaynaklanıyor olabilir.

Bütün bu bulguların ışığında, Beykoz ilçesindeki ilköğretim okullarında, yönetsel yapı boyutuna ilişkin değişme ihtiyacının olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmenlerin örgütsel yapı boyutuna ilişkin görüşleri;

- Okul türüne göre,
- Mesleki kıdeme göre,
- Mezun oldukları okullara göre

anlamli bir fark göstermekte midir?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 4’te yer almaktadır.

TABLO 4

ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, ÖRGÜTSEL YAPI BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Değişken	Varyansın Kyn.	Kareler Tpl.	Sd	Kareler Ort.	F	P
Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü	Gruplar Arası	1,32	2	0,63	2,752	0,066
	Grup İçi	68,45	284	,024		
	Toplam	69,781	286			
Öğretmenlerin mesleki kıdemleri	Gruplar Arası	1,800	4	0,450	1,867	0,116
	Grup İçi	67,981	282	0,241		
	Toplam	69,781	286			
Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler	Gruplar Arası	0,349	3	0,116	0,474	0,701
	Grup İçi	69,433	283	0,245		
	Toplam	69,781	286			

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin görüşlerinde, çalıştıkları okul türlerine, mesleki kıdemlerine ve mezun oldukları fakültelele göre örgütsel yapı boyutuna ilişkin gruplar arası ve grup içinde anlamli bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir. Örgütsel yapı boyutunda değişme ihtiyacına yönelik ortalamalar arasında anlamli bir farkın çıkmaması, her üç okul tipinin benzer gereksinim düzeylerinde olduklarını gösterebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları insan ilişkileri açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Birinci alt probleme ilişkin olarak denekler, anketteki 8.,

9.,10.,11., 12., 13. ve 14. soruları cevaplandırmışlardır.. Bu alt probleme elde edilen bulgular, Tablo 5'te yer almaktadır.

TABLO 5
ÖĞRETMENLERİN İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME İHTİYAÇLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI

Soru No	Sorular	Frekans ve Yüzdeler	1 (Hiç)	2 (Az)	3 (Orta)	4 (Çok)
8	Yöneticilerin göreve ilişkin konularda öğretmenleri güdüleyebilmesi	f	26	99	101	60
		%	9,1	34,6	35,3	21,0
9	Öğretmenleri ilgilendiren konularda kararlara katılabilme olanakları	f	25	94	101	66
		%	8,7	32,9	35,3	23,1
10	Öğretmenlerin yaptıkları işten sağladıkları doyum	f	38	140	82	26
		%	13,3	49,0	28,7	9,1
11	Öğretmenlerin elde ettikleri maaşın yeterliği	f	3	30	95	158
		%	1,0	10,5	33,2	55,2
12	Yöneticilerin insan ilişkilerini geliştirmek ve çalışma ortamını çekici kılmak için kendilerinden beklenenleri yerine getirebilmesi	f	24	85	124	53
		%	8,4	29,7	43,4	18,5
13	Okul yönetiminin, öğretmenler arasında iş bölümünü sağlaması	f	39	137	85	25
		%	13,6	47,0	29,7	8,7
14	Öğretmenlerin toplumdaki statü ve saygınlığı	f	3	70	129	84
		%	1,0	24,5	45,1	29,4
Toplam		f	2	88	174	22
		%	0,7	30,8	60,8	7,7

Tablo 5'te, ilköğretim okullarının, "insan ilişkileri" boyutuna yönelik özelliklerinde, deneklerin yüzde 0,7'sinin "hiç", yüzde 30,8'inin "az", yüzde 60,8'inin "orta" ve yüzde 7,7'sinin "çok" derecede değişme gereksinimi duydukları görülmektedir. Deneklerin değişme gereksinimlerinin; "Öğretmenlerin elde ettikleri maaşın yeterliği" ve "Öğretmenlerin toplumdaki statü ve saygınlığı" konularında yoğunlaşmakta, "Okul yönetiminin, öğretmenler arasında iş bölümünü sağlaması" konusunda ise azalmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenler, mesleki konumları gereği, sadece birincil ihtiyaçlarını (yeme, içme, barınma vb.) değil ikincil ihtiyaçlarını da gidermek zorundadırlar. Temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli gelirin yanı sıra; sinema, tiyatro, konser, sergi, sempozyum, panel, gezi, kitap vb. kültürel etkinlikleri içeren sosyal ihtiyaçlarını gidermek için de ek bir gelire ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak günümüzde, öğretmenlerin

aldıkları maaş ve ücretler bu giderleri karşılama düzeyinin çok altındadır. Bu durum, öğretmenlerin toplumdaki statüsünün azalmasının da nedeni olabilir.

Bu alt problemin bulgularına dayanarak Beykoz İlçesi'ndeki ilköğretim okullarının "insan ilişkileri" boyutuna yönelik olarak değişme gereksinimi içerisinde oldukları söylenebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Öğretmenlerin insan ilişkileri boyutuna ilişkin görüşleri;

- Okul türüne göre,
- Mesleki kıdeme göre,
- Mezun oldukları okullara göre

Anlamli bir fark göstermekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

TABLO 6

ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Değişken	Varyansın Kyn.	Kareler Tpl.	Sd	Kareler Ort.	F	P
Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü	Gruplar Arası	2,058	2	1,029	4,14	0,17
	Grup İçi	71,012	284	0,250		
	Toplam	73,070	286			
Öğretmenlerin mesleki kıdemleri	Gruplar Arası	2,187	4	0,547	2,178	0,07
	Grup İçi	70,880	282	0,251		
	Toplam	76,927	286			
Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler	Gruplar Arası	0,389	3	0,130	0,505	0,68
	Grup İçi	72,681	283	0,257		
	Toplam	73,070	286			

Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenlerin çalıştıkları okul türü, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları okullara göre insan ilişkileri boyutuna ilişkin görüşlerinde gruplar arası ve grup içinde anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “örgütsel amaç” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Beşinci alt probleme ilişkin olarak denekler, anketteki 15., 16.,17.,18., 19., 20., 21., 22., ve 23. soruları cevaplandırmışlardır.. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

TABLO 7
ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME
GEREKSİNİMLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN
YÜZDE-FREKANS DAĞILIMI

Soru No	Sorular	Frekans ve Yüzdeler	1 (Hiç)	2 (Az)	3 (Orta)	4 (Çok)
15	eğitim etkinliklerinin, öğrencilerin kendi yeteneklerini tanımalarına ve geliştirebilmesine katkı sağlaması	f	14	79	134	59
		%	4,9	27,5	46,9	20,6
16	verilen eğitimin, öğrencilere farklı kültürlere, düşünce ve görüşlere hoşgörü ile yaklaşmayı kazandırması	f	26	118	101	41
		%	9,1	41,3	35,3	14,3
17	Okulun, bilim, teknoloji ve sanat alanındaki gelişmelere ve yeniliklere ilişkin olarak öğrencilerde ilgi yaratabilmesi	f	19	77	137	53
		%	6,6	26,9	47,9	18,5
18	öğrencilerin, destek kaynaklara ihtiyaç duymadan liselere giriş sınavlarında başarılı olabilmesi	f	3	69	158	56
		%	1,0	24,1	55,2	19,6
19	öğrencilere, ilgileri ve yetenekleriyle uyumlu olan mesleki ve teknik okullara yönelmeleri için rehberlik yapılabilmesi	f	21	108	124	33
		%	7,3	37,8	43,4	11,5
20	izlenen eğitim-öğretim programlarının, öğrencilerin bilişsel, devinimsel ve duyuşsal seviyesine uygunluğu	f	2	88	146	50
		%	0,7	30,8	51,0	17,5
21	öğretmenlerin planlama çalışmalarında, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve çevrenin özelliklerini göz önünde bulundurmaları	f	40	145	90	11
		%	14,0	50,7	31,5	3,8
22	İlköğretimin her iki kademesinde uygulanan yabancı dil eğitiminin yeterliği	f	15	82	133	56
		%	5,2	28,7	46,5	19,6
23	yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin ortak amaç birliği edinmelerini sağlayabilmesi	f	22	101	122	41
		%	7,7	35,3	42,7	14,3
Toplam		f	3	99	164	20
		%	1,0	34,6	57,3	7,0

Tablo 7’de, ilköğretim okullarının, “örgütsel amaç” boyutuna yönelik özelliklerinde, deneklerin yüzde 1,0’ının “hiç”, yüzde 34,6’sının “az”, yüzde 57,3’ü “orta”, yüzde 7,0’ı “çok” derecede değişmesi gerektiğini belirtmektedirler. Deneklerin değişme gereksinimlerinin; “öğrencilerin, destek kaynaklara ihtiyaç duymadan liselere

giriş sınavlarında başarılı olabilmesi” ve “izlenen eğitim-öğretim programlarının, öğrencilerin bilişsel, devinimsel ve duyuşsal seviyesine uygunluğu” konularında yoğunlaşmakta, “öğretmenlerin planlama çalışmalarında, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve çevrenin özelliklerini göz önünde bulundurmaları” konusunda ise azalmakta olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim çağı, bireylerin çocukluk döneminin ortalarında başlar, ergenlik döneminin başlarında biter. Çocukluk çağındaki bireyin kendini tanıması, geliştirmesi, hoş görülme ve özgür düşüncede olması için gerekli ortamın sağlanması çok önemlidir. Deneklerin görüşlerine göre ilköğretim okullarının, bireye bu tür özellikler kazandırabilecek özelliklere sahip olamaması, değişme gereksiniminin yüksek çıkmasının nedeni olabilir.

İlköğretim okullarında, hızla artan öğrenci sayısına karşın öğretmen ve yönetici sayısının yeterince artmadığı, binaların bölgenin sahip olduğu öğrenci potansiyeline uygun olarak inşa edilmediği ve bu nedenle belirlenen hedeflere ulaşmanın güçleştiği görülmektedir. Öğrencinin psikomotor becerilerinin gelişmesine yönelik olarak hazırlanması gereken eğitim ortamlarının, eğitim araç gereçlerinden yeterince yararlanamaması ve fiziksel koşullar yönünden yetersiz olması, bu boyuta ilişkin değişme ihtiyacının yüksek çıkmasının nedeni olabilir. Ayrıca bütün eğitim araç gereçleri sağlanmış olsa bile, öğrencilerin geleceğe yönelik olarak çalışmalarında onlara rehberlik edilmesi gerekir. Ancak ilköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin de istenilen düzeyde olmadığı bulgulardan anlaşılmaktadır.

Eğitim programlarının öğrenci seviyesine uygun olmaması ve eğitimde fırsat eşitliğinin tam olarak oluşturulmamış olması, lise giriş sınavlarında öğrencilerin ek kaynaklara gereksinim duymalarına neden olabilir.

Denekler, İlköğretimin birinci kademesinde de uygulamaya koyulan İngilizce derslerinin yeterliğinde değişme ihtiyacı olduğu görüşündedirler. Artan talebe karşın gerekli eğitimi almış olan İngilizce öğretmenleri sayıca yetersiz olmasıyla özellikle 4. ve 5. sınıflardaki İngilizce öğretmeni ihtiyacının, genellikle diğer branş öğretmenleri tarafından karşılandığı görülmektedir. Verilen eğitimin yetersizliğinin bir nedeni bu olabilir. Diğer bir neden de uygun öğretim materyallerinin yetersizliği olabilir.

Örgütün amacıyla, işgörenlerinin amaçlarını birleştirmek öğretim lideri aracılığıyla olur. Klasik örgüt kuramlarının uygulanmaya çalışıldığı örgütlerimizde,

eğitim yöneticilerinin liderlik özelliklerini ortaya koyamadıkları bulgulardan anlaşılmaktadır.

Tüm bunlara bağlı olarak deneklerin örgütsel amaca yönelik bir çok özelliğin değişmesi gerektiği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenlerin örgütsel amaç boyutuna ilişkin görüşleri;

- Okul türüne göre,
- Mesleki kıdeme göre,
- Mezun oldukları okullara göre

Anlamli bir fark göstermekte midir?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 8’de yer almaktadır.

TABLO 8
ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, İNSAN İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Değişken	Varyansın Kyn.	Kareler Tpl.	Sd	Kareler Ort.	F	P
Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü	Gruplar Arası	3,002	2	1,501	5,883	,003*
	Grup İçi	72,458	284	0,255		
	Toplam	75,460	286			
Öğretmenlerin mesleki kıdemleri	Gruplar Arası	2,673	4	0,668	2,586	,037*
	Grup İçi	72,787	282	0,258		
	Toplam	75,460	286			
Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler	Gruplar Arası	2,694	3	0,898	3,492	,016*
	Grup İçi	72,766	283	0,257		
	Toplam	75,460	286			

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde deneklerin her üç değişkene göre, insan ilişkileri boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu gözlenmektedir. Farklılığın kaynağına ilişkin bulgulara Tablo 9’da Tablo 10’da, ve Tablo 11’de yer verilmektedir.

TABLO 9
ÖĞRETMENLERİN OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME
GEREK SINİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ
FARKLILIĞIN KAYNAĞI

İLÖĞRETİM OKULLARI	ZKSEKdan önce ilkokul olan	ZKSEKdan önce ortaokul olan	ZKSEKdan önce ilköğretim ok.olan
ZKSEKdan önce ilkokul olan		0,001*	0,160
ZKSEKdan önce orta ok. Olan	P<0,05		0,021*
ZKSEKdan önce ilköğretim ok. olan	Manidar değil	P<0,5	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 9’da sol üst köşede deneklerin görüşlerinin okul türlerine göre analizi sonucunda elde edilen P değerleri, sağ alt köşede, bu değerlerin manidarlık (anlamlılık) düzeyleri belirtilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde, deneklerin ilköğretim okullarının örgütsel amaç boyutundaki değişme ihtiyacına ilişkin görüşleri arasındaki farklılığın, Z.K.S.Y.E kanunundan önce orta okul olan ilköğretim okullarında çalışan deneklerin görüşleri olduğu gözlenmektedir.

Bu boyuta yönelik gruplandırılmış olan deneklerin görüşlerinin ağırlıklı ortalaması alındığında değişme gereksinim dereceleri büyükten küçüğe doğru, sırasıyla; ilkokullar, ilköğretim okulları ve orta okullar şeklindedir.

İlköğretim kanunuyla birlikte, hem orta okulların, hem de ilkokulların amacı değişmiştir. Bu iki okul tipi, değişim sürecinden en fazla etkilenen okul tipleridir. Kanundan önce ilkokul olan okullarda örgütsel amaç boyutunda görülen yoğun değişme gereksiniminin, orta okullarınkine oranla daha yüksek olması doğal bir sonuç olabilir. ilkokulların, bir yıl içinde en az 11 öğretmene ihtiyaç duymuş olmaları bile bu beklenen değerlerin nedeni olabilir. Oysa orta okullarda eklenen bir yada iki tane 1. sınıf için, iki tane öğretmen ve derslik bulmak, uygulanması daha kolay bir değişimdir. Kısaca orta okulların, ilkokullara göre şansı daha fazla olmuş olabilir, çünkü değişim süreci onlarda daha yumuşak yaşanmış olması olası görülmektedir. Ancak elde edilen bulgular, araştırma için ilginç bir durum oluşturmaktadır. Şöyle ki, ilköğretim okulları, amaç yönünden herhangi bir değişim yaşamadılar. Bu açıdan bakıldığında, ilkokul ve orta okula oranla, ilköğretim okullarının daha az gereksinime ihtiyacı olacağı, araştırmacının beklentisi içindeydi. O halde yukarıdaki bulgulardan çıkarılabilecek sonuç, ilköğretim okullarında örgütsel amaç boyutunda yaşanan değişim gereksiniminin ilköğretime geçiş süreciyle doğrudan bir ilişki içermemesi olabilir.

TABLO 10
ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ BOYUTUNDAKİ
DEĞİŞME İHTİYACINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS
ANALİZİ SONUÇLARI

Kıdemler	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl ve ü.
1-5 yıl		0,120	0,749	0,950	0,003*
6-10 yıl	Manidar değil		0,249	0,413	0,362
11-15 yıl	Manidar değil	Manidar değil		0,773	0,078
16-20 yıl	Manidar değil	Manidar değil	Manidar değil		0,152
21 yıl ü	P<0,05	Manidar değil	Manidar değil	Manidar değil	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 10'da sol üst köşede, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, örgütsel amaç boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin P değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık (anamlılık) durumları belirtilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerle, meslekteki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin örgütsel amaç boyutuna yönelik değişme ihtiyacına ilişkin görüşleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir fark, ortaya çıkmıştır.

Mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan deneklerin örgütsel amaç boyutundaki özelliklere ilişkin değişme ihtiyacının, kıdemi 21 yıl ve üzeri olan deneklerin değişme ihtiyacına göre anlamlı bir farkla fazla olduğu bulgulardan anlaşılmaktadır.

Mesleğe yeni başlamış öğretmenler, aldıkları eğitim gereği, örgütsel amaca ilişkin yüksek beklentiler içinde olabilir. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenler ise, geçmiş yaşantıları gereği, karşılaştıkları çeşitli olumsuz durumları içselleştirebilmekte veya farkına varamaya bilmektedirler. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bulgularda ortaya çıkan anlamlı fark açıklanabilir.

Tablo 11'de sol üst köşede, öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre, örgütsel amaç boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin P değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık durumları belirtilmiştir.

TABLO 11
ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE ÖRGÜTSEL AMAÇ
BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ
VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Mezun ol. Fak..	Eğt. Fak..	Eğt. Ens	Eğt. Ön Ls.	Diğer
Eğt. Fak..		0,675	0,007*	0,621
Eğt. Ens	Manidar değil		0,010*	0,981
Eğt. Ön Ls.	P<0,05	P=0,05		0,003*
Diğer	Manidar değil	Manidar değil	P<0,05	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 11 incelendiğinde farklılığın üniversitelerde eğitim ön lisans eğitimi yapmış deneklerin görüşlerinden kaynaklandığı görülebilir. Bulgular incelendiğinde bu gruba giren deneklerin, diğer gruptakilere oranla örgütsel amaca yönelik olarak daha az değişme ihtiyacı içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Eğitim ön lisans çıkışlı deneklerin, örgütsel amaç boyutunda değişme gereksinimini daha az yaşaması, aldıkları eğitimin yetersizliği nedeniyle eksiklikleri diğer gruptakiler kadar görememelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları kullanılan teknoloji açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu boyuta ilişkin denekler, anketteki 24., 25., 26., 27., 28., ve 29. soruları cevaplandırmışlardır. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12’de, ilköğretim okullarının, “kullanılan teknoloji” boyutuna yönelik özelliklerinde, deneklerin yüzde 1,05’inin “hiç”, yüzde 22,4’ünün “az”, yüzde 63,3’ünün “orta”, yüzde 13,3’ünün “çok” derecede değişmesi gerektiğini belirtmektedirler. Deneklerin değişme gereksinimlerinin; “eğitim ortamlarının (laboratuar, atölyeler, spor, müzik, seminer salonları kütüphane vb.)yeterliği” ve “eğitim ortamlarında kullanılan araç-gereçlerin sayı, nitelik ve yenilik yönünden yeterliği” konularında yoğunlaşmakta, diğer konularda ise yaklaşık olarak eşit derecede olduğu görülmektedir.

Bir eğitim örgütünün birincil misyonu, hedeflenen davranışları öğrencilere en iyi biçimde kazandırmaktır. Bu amaca ulaşmanın tek yolu etkili bir eğitimidir. Öğrenme

sürecinin son aşaması olan uygulamanın yetersiz olması, öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler. Elde edilen bulgulara göre ilköğretim okulları, eğitim ortamları ve eğitim teknolojisi yeterliği ve etkililiği açısından yüksek bir oranla değişmeye ihtiyaç duymaktadırlar.

TABLO 12
ÖĞRETMENLERİN KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME
GEREKİSİNİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS
DAĞILIMI

Soru No	Sorular	Frekans ve Yüzdeler	1 (Hiç)	2 (Az)	3 (Orta)	4 (Çok)
24	Günümüzün eğitim teknolojisiyle uyumlu olmayan öğretim ilke, yöntem ve tekniklerinin kullanılması	f	23	106	95	62
		%	8,0	37,1	33,2	21,7
25	eğitim ortamlarının (laboratuvar, atölyeler, spor, müzik, seminer salonları kütüphane vb.) yeterliği	f	15	63	113	95
		%	5,2	22,0	39,5	33,2
26	eğitim ortamlarında kullanılan araç-gereçlerin sayı, nitelik ve yenilik yönünden yeterliği	f	14	68	133	71
		%	4,9	23,8	46,5	24,8
27	Kullanılan ders kitaplarının, bilimsel ve eğitimsel yönden yeterliği	f	9	105	133	39
		%	3,1	36,7	46,5	13,6
28	Okulun, yabancı dil derslerini etkili kılabilen olanaklara sahip olması	f	34	92	88	72
		%	11,9	32,2	30,8	25,2
29	Öğretmenlerin günümüz teknolojilerini kapsayan eğitim araçlarını (bilgisayar, video, projektör çeşitleri, mikroskop vb) kullanabilmesi	f	17	92	131	46
		%	5,9	32,2	45,8	16,1
Toplam		f	3	64	181	38
		%	1,05	22,4	63,3	13,3

1990'lı yıllarda ülkemizde özellikle bilişim teknolojilerinde pozitif ivmeli (gittikçe artan bir hızla) bir değişim süreci başlamıştır. Üretilen her türlü teknoloji, ekonomik olarak orta sınıfı oluşturan insanların da ulaşabileceği boyutlara indirgenmiştir. Elde edilen bulgulardan, ilköğretim okullarının bu teknolojiye aynı oranda sahip olamadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumda öğretmenler, günümüz teknolojisinin ürünlerini kullanabilecek yetkinliğe ulaşabilmeleri için, o araçları satın alma zorunluluğundadırlar. Ancak mesleklerinden elde ettikleri maddi kazanç fiziksel ihtiyaçlarını gidermeye ancak yetmektedir. Bu durumda Gelişen teknolojinin ürettiği araçları kullanma bilgilerine sahip olamamaları doğal bir durumdur.

Deneklerin, hizmet içi eğitimlere katılma olanaklarının yetersiz olduğunda yoğunlaşan görüşleriyle, günümüz teknolojisini eğitim ortamına yansıtma konusunda değişme ihtiyacı içinde olmaları açıklanabilir.

Bütün bu bulgulardan, ilköğretim okullarının kullanılan teknoloji boyutunda değişme gereksinimi içinde oldukları söylenebilir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Öğretmenlerin kullanılan teknoloji boyutuna ilişkin görüşleri;

- Okul türüne göre,
- Mesleki kıdeme göre,
- Mezun oldukları okullara göre

Anlamli bir fark göstermekte midir?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 13’te yer almaktadır.

TABLO 13
ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, KULLANILAN TEKNOLOJİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Değişken	Varyansın Kyn.	Kareler Tpl.	Sd	Kareler Ort.	F	P
Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü	Gruplar Arası	2,520	2	1,260	4,747	,009*
	Grup İçi	75,384	284	0,265		
	Toplam	77,905	286			
Öğretmenlerin mesleki kıdemleri	Gruplar Arası	2,816	4	0,704	2,644	,034*
	Grup İçi	75,088	282	0,266		
	Toplam	77,905	286			
Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler	Gruplar Arası	0,729	3	0,243	0,890	0,446
	Grup İçi	77,176	283	0,273		
	Toplam	77,905	286			

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 13 incelendiğinde deneklerin okul türlerine ve mesleki kıdemlerine göre , kullanılan teknoloji boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu gözlenmektedir. Farklılığın kaynağına ilişkin bulgulara Tablo14’te ve tablo 15’te yer verilmektedir

TABLO 14
ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE KULLANILAN TEKNOLOJİ
BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE
TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

İLÖĞRETİM OKULLARI	ZKSEKdan önce ilkokul olan	ZKSEKdan önce ortaokul olan	ZKSEKdan önce ilköğretim ok.olan
ZKSEKdan önce ilkokul olan		0,005*	0,024*
ZKSEKdan önce orta ok. Olan	P<0,05		0,308
ZKSEKdan önce ilköğretim ok. olan	P<0,05	Manidar değil	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 14’te sol üst köşede, öğretmenlerin çalıştıkları okulların Z.K.S.Y.E. kanunundan önceki türüne göre, kullanılan teknoloji boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin P değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık (anlamlılık) durumları belirtilmiştir.

Tablo 14 incelendiğinde farkın kaynağının ZKSYE kanunundan önce ilkokul olan ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin görüşleri olduğu görülebilir. Z.K.S.Y.E.K’den önce ilköğretim okulu olan okullarda kullanılan teknoloji bakımından diğer okullara göre daha fazla değişme ihtiyacı içerisinde oldukları görülebilir.

Bu farklılığın nedeninin, ilkokulların bünyesine eklenen ikinci kademedeki (6., 7. ve 8. sınıflar) verilen eğitimin daha kompleks teknolojilere ihtiyaç duyması ve M.E.B’nin okullara yapmış olduğu teknolojik desteğin yetersiz olması olabilir.

TABLO 15
ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE KULLANILAN TEKNOLOJİ
BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ
FARKLILIĞIN KAYNAĞI

Mes. kıdemler	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl ve ü.
1-5 yıl		0,381	0,240	0,162	0,011*
6-10 yıl	Manidar değil		0,115	0,421	0,215
11-15yıl	Manidar değil	Manidar değil		0,056	0,016*
16-20 yıl	Manidar değil	Manidar değil	Manidar değil		0,963
21 yıl ü	P<0,05	Manidar değil	P<0,05	Manidar değil	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 15’te sol üst köşede, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin Z.K.S.Y.E. kanunundan önceki türüne göre, kullanılan teknoloji boyutundaki değişme ihtiyacına

yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin p değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık durumları belirtilmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde kullanılan teknoloji boyutuna yönelik değişme ihtiyacına ilişkin, mesleki kıdemi 21 yıl ve üzerinde olan deneklerin görüşleri ile, meslekteki kıdemi 1-5 yıl ve 11-15 yıl arasında olan deneklerin görüşleri arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark, ortaya çıkmıştır. Anlamlı farklılığın, mesleki kıdemi 21 yıl ve üzerinde olan deneklerin görüşlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu gruptaki denekler, kullanılan teknolojiye ilişkin, diğerler gruptaki deneklere oranla daha az değişme ihtiyacı içerisinde oldukları söylenebilir.

Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzerinde olan öğretmenler, artık mesleğinin “sakinlik evresi” denilen evreye girmiş kabul edilmektedirler (Bakioğlu, 1996). Kariyer geliştirme evresinde 11-15 yıllar arası ise deneycilik ve aktivizm evresi olarak bilinmektedirler. Öğretmenlerin bu evrede, yüksek seviyede fiziksel ve zihinsel yeteneğin elde edildiği ve bunun enerji, hırs, gayret ve kendine güvenden kaynaklandığı bilinmektedir (Bakioğlu, 1996). Mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan öğretmenlerin kullanılan teknoloji boyutuna yönelik olarak mesleğe yeni başlamış ve kıdemi 11- 15 yılları arasında olan öğretmenlere göre farklı düşüncelerinde , bu öğretmenlerin mesleksel yaşantıları etkili olmuş olabilir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Öğretmenlerin görüşlerine göre, ilköğretim okulları “örgüt-çevre ilişkisi” açısından ne derece değişme gereksinimi içerisindedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu boyuta ilişkin denekler, anketteki 30., 31., 32., 33., 34. ve 35. soruları cevaplandırmışlardır. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16’da, ilköğretim okullarının, “örgüt-çevre ilişkisi” boyutuna yönelik özelliklerinde, deneklerin yüzde 1,7’sinin “hiç”, yüzde 33,3’ünün “az”, yüzde 51,2’sinin “orta”, yüzde 9,4’ünün “çok” derecede değişmesi gerektiğini belirtmektedirler. Deneklerin değişme gereksinimlerinin; “Bilimdeki ve teknolojideki gelişmelerin, okuldaki öğretim ortamlarına yansıtılabilmesi” konusunda yoğunlaşmakta, “eğitim-öğretim sorunlarının çözümünde velilerle iş birliği yapılması” konusunda azalmakta olduğu görülmektedir.

Eğitim örgütlerinin genel hedeflerine bakıldığında okul çevreyi aydınlatmalı çevreye rehberlik etmelidir. Gerekirse çevreden yardım alarak kendi etkililiğini artırmalıdır ifadesi yer almaktadır. Tablo16'daki bulgulara bakıldığında ilköğretim okullarının kendinden beklenen bu özellikleri yeterince yerine getiremediği söylenebilir.

TABLO 16
ÖĞRETMENLERİN, ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTUNA YÖNELİK DEĞİŞME
GEREKİSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN YÜZDE-FREKANS
DAĞILIMI

Soru No	Sorular	Frekans ve Yüzdeler	1 (Hiç)	2 (Az)	3 (Orta)	4 (Çok)
30	Okulun. çevre halkını aydınlatma ve topluma liderlik etmesi	f	21	96	121	48
		%	7.3	33.6	42.3	16.3
31	Okulun. yakın çevredeki sanatsal. kültürel. sportif vb. etkinliklerden yararlanması	f	13	103	121	49
		%	4.5	36.0	42.3	17.1
32	Okulun. yakın çevredeki sanatsal. kültürel. sportif vb. etkinliklere katılması	f	23	106	125	32
		%	8.0	37.1	43.2	11.2
33	Bilimdeki ve teknolojiadaki gelişmelerin. okuldaki öğretim ortamlarına yansıtılabilmesi	f	6	67	161	52
		%	2.1	23.4	56.3	18.2
34	Ekonomik yönden yoksun, ancak başarılı öğrencilere, çevreyle ilişki kurarak, gerekli yardımların sağlanması	f	30	115	102	39
		%	10.5	40.2	35.7	13.6
35	eğitim-öğretim sorunlarının çözümünde velilerle iş birliği yapılması	f	44	129	98	15
		%	15.4	45.1	34.3	5.2
Toplam		f	5	107	147	27
		%	1.7	37.3	51.2	9.4

Okul örgütü çevresine ışık tutmak çevresine önderlik etmekle yükümlüdür. Aynı zamanda çevrenin olanaklarını örgütün amaçlarıyla birleştirerek okulu etkili kılmaya çalışmalıdır. Okulun başarılarının dışarıya aktarılmasında çevreyi okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik kullanmalıdır. İlköğretim okullarındaki okul aile birliklerindeki etkin bir şekilde işletilebilirse, başarılı başarısız bütün yoksul çocuklarına burs olanağı sağlanabilir. Bulgulara bakıldığında ilköğretim okullarının çevreleriyle ilişkilerinde değişme ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın onuncu alt problemi "Öğretmenlerin örgüt-çevre ilişkileri boyutuna ilişkin görüşleri;

- a) Okul türüne göre,
- b) Mesleki kıdeme göre,
- c) Mezun oldukları okullara göre

Anlamlı bir fark göstermekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular Tablo 17’de yer almaktadır.

TABLO 17
ÖĞRETMENLERİN, ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRLERİNE, MESLEKİ KIDEMLERİNE VE MEZUN OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE, ÖRGÜT ÇEVRE İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Değişken	Varyansın Kyn.	Kareler Tpl.	Sd	Kareler Ort.	F	P
Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü	Gruplar Arası	4,894	2	2,447	7,925	,000*
	Grup İçi	87,679	284	0,309		
	Toplam	3017,796	286			
Öğretmenlerin mesleki kıdemleri	Gruplar Arası	3,765	4	0,941	2,988	,019*
	Grup İçi	88,808	282	0,315		
	Toplam	92,573	286			
Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler	Gruplar Arası	2,274	3	0,758	2,376	0,07
	Grup İçi	90,299	283	0,319		
	Toplam	92,573	286			

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin çalıştıkları okul türlerine ve mesleki kıdemlerine göre örgüt-çevre ilişkileri boyutuna ilişkin değişme ihtiyaçlarında gruplar arası ve grup içinde $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu gözlenmiştir

Farklılığın kaynağını belirlemek için yapılan LSD testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 18’de ve Tablo 19’da yer almaktadır.

TABLO 18
ÖĞRETMENLERİN OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİLERİ BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI

İLÖĞRETİM OKULLARI	ZKSEKdan önce ilkokul olan	ZKSEKdan önce ortaokul olan	ZKSEKdan önce ilköğretim ok.olan
ZKSEKdan önce ilkokul olan		0,00*	0,713
ZKSEKdan önce orta ok. olan	$P < 0,05$		0,001*
ZKSEKdan önce ilköğretim ok. olan	Manidar değil	$P < 0,05$	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 18’de, sol üst köşede öğretmenlerin çalıştıkları okulların ZKSE kanunundan önceki türüne göre, örgüt-çevre ilişkileri boyutundaki değişme ihtiyacına yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin P değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık (anlamlık) durumları belirtilmiştir.

Tablo 18 incelendiğinde farklılığın kaynağının Z.K.S.Y.E. Kanunundan önce orta okulken ilköğretime geçen ilköğretim okulları olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguların ışığında, kanundan önce ortaokul olan okulların, çevreyle ilişkilerinin diğer okullara göre daha etkili olduğu söylenebilir.

TABLO 19
ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ
BOYUTUNDAKİ DEĞİŞME GEREKSİNİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ
ARASINDAKİ FARKLILIĞIN KAYNAĞI

Mes. kıdemler	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl ve ü.
1-5 yıl		0,028*	0,564	0,398	0,004*
6-10 yıl	P<0,05		0,081	0,646	0,782
11-15yıl	Manidar değil	Manidar değil		0,291	0,047*
16-20 yıl	Manidar değil	Manidar değil	Manidar değil		0,512
21 yıl ü	P<0,05	Manidar değil	P<0,05	Manidar değil	

* 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 19’da sol üst köşede, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, örgüt-çevre ilişkileri boyutundaki değişme gereksinimine yönelik görüşleri arasındaki fark analizine ilişkin P değerleri ve sağ alt köşede farkların manidarlık durumları belirtilmiştir. Bu boyuta ilişkin bulgular incelendiğinde, örgütsel değişme gereksiniminde görülen farkın, mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olanlarla, mesleki kıdemi 21 yıl ve üzerinde olan deneklerin görüşlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu boyuta ilişkin değişme gereksinimi en az hissedenler ise mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan deneklerdir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerden farklı düşüncelerine uzun süren mesleki yaşamları etkili olmuş olabilir.

BÖLÜM V

YARGI VE ÖNERİLER

Yargı

Bu araştırma sonucunda varılan yargı; resmi ilköğretim okullarının değişme gereksinimi içinde olduklarıdır. Araştırmayla, ilköğretim okullarının hangi konularda daha fazla değişme gereksinimi içerisinde olduklarının belirlendiği düşünülmektedir. İlköğretim okullarında değişimi hedef alan projelere araştırmanın katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Öneriler

Uygulayıcılar İçin öneriler

1. İlköğretim okullarında “örgütsel yapı” boyutuna yönelik olarak, derslik ve öğretmen sayıları ve artırılarak, sınıf mevcutları etkili eğitim ve öğretim için uygun hale getirilmeli, teftiş sürecinin öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıda bulunması için alınan önlemlere yoğunluk kazandırılmalıdır.
2. İlköğretim okullarında “insan ilişkileri” boyutuna yönelik olarak, öğretmenlerin gelirleri, toplumdaki statüleri ve iş doyumları artırılmalıdır.
3. İlköğretim okullarında “örgütsel amaç” boyutuna yönelik olarak; öğrenci düzeyine uygun programlar geliştirilmeli, yöneticilerin liderlik karakterlerini geliştirmek için hizmet içi çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.
4. İlköğretim okullarında “kullanılan teknoloji” boyutuna yönelik olarak, eğitim ortamları çağın gerektirdiği teknolojik alt yapıyla donatılmalı, yöneticiler ve öğretmenler bu teknolojileri kullanmaları için özendirilmelidir.
5. İlköğretim okullarında “örgüt-çevre ilişkisi” boyutuna yönelik olarak, eğitimde yerinden yönetime ağırlık verilerek, ilköğretim okullarının çevreyle etkileşiminin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırmacılar İçin neriler

1. Araştırmanın ana problemi temel alınarak, Türkiye'deki bütün resmi İlköğretim okullarını evren alan araştırmalar yapılabilir.
2. Benzer araştırmalar, resmi ve özel ilköğretim okullarını kapsayarak, değişme gereksinimleri karşılaştırılabilir.
3. Bu tür bir araştırmada, ilköğretim okullarındaki öğretmenlere ek olarak, yöneticilerle, uzmanlarla, yardımcı personelle, öğrencilerle ve velilerle de uygulama yapılarak, daha kapsamlı bir hale getirilebilir.

EKLER

EK	Sayfa
1. ANKET.....	50
2. 4306 SAYILI KANUN.....	56
3. 2000 YILINDA MİLLİ EĞİTİM.....	58
4. TABLOLAR.....	62
A. ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA VARYANS ANALİZİ.....	62
B. ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN TEKNOLOJİ, ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA LSD TESTİ SONUÇLARI.....	63
D. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMİNE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA VARYANS ANALİZİ.....	64
E. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMİNE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA LSD TESTİ.....	65
F. ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ, KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA VARYANS ANALİZİ.....	68
G. ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ORGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA LSD TESTİ SONUÇLARI.....	69

EK 1**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA DEĞİŞME İHTİYACI
ANKETİ**

Değerli meslektaşım;

Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, ilköğretim okulları yapısal bir değişim sürecine girmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesinin dördüncü yılında, İlköğretim okullarındaki değişme ihtiyacının belirlenmesi amacıyla, bir araştırma planlanmıştır. Araştırmada sizlerin görüşlerinize ihtiyaç duyulmuş ve ilişikteki anket geliştirilmiştir.

Anket iki bölümden oluşmakta ve her bölümün başında açıklamalar yer almaktadır.

Anket aracılığıyla toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacak, hiç bir kuruluşa veya kişiye verilmeyecek, herhangi bir kişinin veya yöneticinin değerlendirmesine sunulmayacaktır.

Sizlerin 15 dakika gibi bir zamanınızı alacak olan bu ankete vereceğiniz doğru cevaplar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir. . **Ayrıca, cevapsız soru bırakmamanız araştırma için son derece önemlidir**

Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Hanife KÜÇÜKLER
Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK 1 - devam**BÖLÜM I****KİŞİSEL BİLGİLER**

AÇIKLAMA: Bu bölümdeki sorular çoktan seçmeli olarak düzenlenmiştir. Görüşlerinize uygun olan seçeneğin içine (X) işareti koyarak belirtmeniz istenmektedir.

1. Zorunlu Sekiz Yıllık İlköğretim Kanunu öncesinde, okulunuzun türü:

- İlkokul
 Ortaokul
 İlköğretim Okulu

2. Meslekteki Kıdeminiz

- 1-5 yıl arası
 6-10 yıl arası
 11-15 yıl arası
 16-20 yıl arası
 21 yıl ve yukarısı

3.Bitirdiğiniz okul

- Eğitim Fakültesi
 Eğitim Enstitüsü
 Eğitim Ön lisans
 Diğer

EK 1 - devam

BÖLÜM II

AÇIKLAMA: Bu bölümde, 35 sorudan oluşan bir anket yer almaktadır. Anketin sol tarafında bir İlköğretim okulunda yapılabilecek görevler, sağ tarafında bu görevlerin yerine getirilme dereceleri bulunmaktadır. Sizden görüşünüzü en iyi yansıtan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtmeniz istenmektedir.

	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK
1) Öğretmenlerin okutacakları dersler, haftalık ders çizelgeleri nöbet günleri ve benzeri görevleri belirlenirken, onların gereksinimleri, istek ve beklentileri okulunuzda ne derece dikkate alınmaktadır?	()	()	()	()
2) Okulunuzdaki sınıf mevcutları etkili eğitim ve öğretim için ne derece uygundur?	()	()	()	()
3) Okulunuzdaki öğretmenler, ihtiyaç duydukları zamanlarda, mesleki konularda seminer, hizmetiçi eğitim vb. programlara katılma olanaklarına ne derece sahiptirler?	()	()	()	()
4) Okulunuzdaki teftiş uygulamaları öğretmenlerin mesleki gelişmelerine ne derece katkıda bulunmaktadır?	()	()	()	()
5) Okulunuzdaki öğretmenlerin göreve ilişkin çalışmaları değerlendirilirken, ödül ve ceza verilmesinde liyakat (yeterlik, uygunluk) ölçütlerine ne derece uyulmaktadır?	()	()	()	()
6) Öğrenci başarısını ölçmek için kullanılan not verme (ölçme-değerlendirme) sistemi okulunuzda ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
7) Okulunuzdaki öğretmenlerin atama, nakil, rotasyon işlemleri ne derece adil ve tarafsız biçimde yapılmaktadır?	()	()	()	()
8) Okulunuzdaki yöneticiler, göreve ilişkin konularda öğretmenleri ne derece güdüleyebilmektedir?	()	()	()	()
9) Okulunuzda, sizleri ilgilendiren konularda alınan kararlara katılabilmeye ne derece olanak tanınmaktadır?	()	()	()	()

EK 1 - devam

	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK
10) Yaptığımız işten ne derece doyum sağlayabilmektesiniz?	()	()	()	()
11) Yaptığımız göreve ilişkin elde ettiğiniz maaşınız ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
12) Okulunuzdaki yöneticiler insan ilişkilerini geliştirmek ve çalışma ortamını çekici kılmak için, kendilerinden beklenen rolleri ne derece yerine getirebilmektedir?	()	()	()	()
13) Okul yönetimi, göreve ilişkin konularda öğretmenler arasında ne derece iş bölümünü sağlamaktadır?	()	()	()	()
14) Okulunuzdaki öğretmenlerin toplumdaki statü ve saygınlığı ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
15) Okulunuzdaki eğitim etkinlikleri, öğrencilerin kendi yeteneklerini tanımalarına ve geliştirebilmesine ne derece katkı sağlamaktadır?	()	()	()	()
16) Okulunuzda verilen eğitim, öğrencilere farklı kültürlere, düşünce ve görüşlere hoşgörü ile yaklaşmayı ne derece kazandırmaktadır?	()	()	()	()
17) Okulunuz, bilim, teknoloji ve sanat alanındaki gelişmelere ve yeniliklere ilişkin olarak öğrencilerde ne derece ilgi yaratabilmektedir?	()	()	()	()
18) Okulunuzdaki öğrenciler, destek kaynaklara (özel dersane, özel öğretmen vb.) ihtiyaç duymadan liselere giriş sınavlarında ne derece başarılı olabilmektedir?	()	()	()	()
19) Okulunuzdaki öğrencilere, ilgileri ve yetenekleriyle uyumlu olan mesleki ve teknik okullara yönelmeleri için ne derece rehberlik yapılabilmektedir?	()	()	()	()
20) Okulunuzda izlenen eğitim-öğretim programları, öğrencilerin bilişsel, devinimsel (psikomotor) ve duyuşsal seviyesine ne derece uygundur?	()	()	()	()

EK 1 - devam

	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK
21) Okulunuzdaki öğretmenler planlama çalışmalarında, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve çevrenin özelliklerini ne derece göz önünde bulundurabilmektedir?	()	()	()	()
22) İlköğretim her iki kademesinde uygulanan yabancı dil eğitimi ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
23) Okulunuzdaki yöneticiler, öğretmenlerin ve öğrencilerin ortak amaç birliği edinmelerini ne derece sağlayabilmektedir?	()	()	()	()
24) Günümüzün eğitim teknolojisiyle uyumlu olmayan (öğretmeni aktif, öğrenciyi pasif kılan) öğretim ilke, yöntem ve teknikleri okulunuzda ne derece kullanılmaktadır?	()	()	()	()
25) Okulunuzdaki eğitim ortamları (laboratuvar, atölyeler, spor, müzik, seminer salonları kütüphane vb.) ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
26) Okulunuzdaki eğitim ortamlarında kullanılan araç-gereçler sayı, nitelik ve yenilik yönünden ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
27) Kullandığınız ders kitapları, bilimsel ve eğitimsel yönden ne derece yeterlidir?	()	()	()	()
28) Okulunuz, yabancı dil derslerini etkili kılabilen olanaklara (teyp, video, bilgisayar, kablolu tv. vb.) ne derece sahiptir?	()	()	()	()
29) Okulunuzdaki öğretmenler, günümüz teknolojisini kapsayan eğitim araçlarını (bilgisayar, video, projektör çeşitleri, mikroskop vb.) ne derece kullanmaktadır?	()	()	()	()
30) Okulunuzun, çevre halkını aydınlatma ve topluma liderlik etme derecesi nedir?	()	()	()	()
31) Okulunuz, yakın çevredeki sanatsal, kültürel, sportif vb. etkinliklerden ne derece yararlanmaktadır?	()	()	()	()
32) Okulunuz, yakın çevredeki sanatsal, kültürel, sportif vb. etkinliklere ne derece katılmaktadır?	()	()	()	()
33) Bilimdeki ve teknolojideki gelişmeler, okulunuzdaki öğretim ortamlarına ne derece yansıtılabilmektedir?	()	()	()	()

EK 1 - devam

	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK
34) Ekonomik yönden yoksun, ancak başarılı öğrencilere, çevreyle ilişki kurarak, gerekli yardımlar okulunuzda ne derece sağlanmaktadır?	()	()	()	()
35) Okulunuzda, eğitim-öğretim sorunlarının çözümünde velilerle ne derece iş birliği yapılmaktadır?	()	()	()	()

EK 2**İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu; Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Kâtkı Payı Alınması Hakkında Kanun**

Kanun No : 4306

Kabul Tarihi :16 Ağustos 1997

MADDE 1: 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun dokuzuncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

MADDE 2: 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10 :İlköğretimin altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrenimini ortaöğretim kurumları bünyesinde yapmakta olanlar ile çıraklık eğitim merkezlerindeki öğrenciler, eğitimlerini bu kurumlarda tamamlarlar. 1997-1998 ders yılı başından itibaren bu sınıflara hiçbir şekilde öğrenci alınmaz.

Bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan okullann hazırlık sınıflarında başarılı olanlar ile 1997-1998 öğretim yılında okumaya hak kazananlar da zorunlu eğitimlerini bu okullarda tamamlarlar.

MADDE 3: 14.6.1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî .Eğitim Temel Kanununun altıncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milli Eğitim Sistemi her bakımdan; bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

MADDE 4:14.6.1973 tarih ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 23.üncü maddesine aşağıdaki 3 nolu fıkra eklenmiştir.

EK 2 - devam

3. İlköğretimin son,ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli, çalışmalar yapılır.

MADDE 5: 14.6.1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 24.üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 24. İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

MADDE 6: 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun 9 uncu maddesinde " eğitilirler" ibaresi "eğitilebilirler "ve 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde geçen "on üç yaşını" ibaresi " on dört yaşını " olarak değiştirilmiştir.

MADDE 7: 30.4..1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 11.inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Zorunlu eğitim çağındaki çocukların öğrenim gördüğü ilköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili görev ve hizmetleri yürütmek.

EK 3
2000 YILINDA MİLLİ EĞİTİM
Eğitimde Hedefler

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hedef ve politikaları; T.C. Anayasası, eğitim-öğretim yasaları, Atatürk'ün eğitimle ilgili görüş ve düşünceleri, kalkınma plânları, hükümet programları ve şûra kararlarından oluşmaktadır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı

- Bölgeler arasındaki nitelik ve nicelik farklılıklarının giderilmesi ve her kademedeki eğitim-öğretim hizmetlerinin yaygınlaştırılarak fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması,
- Plân dönemi sonunda, okullaşma oranlarının; okul öncesi eğitimde % 16, ilköğretimde % 100, ortaöğretimde % 75 ve yükseköğretimde % 31'e ulaşması,
- Eğitim programları, öğretim yöntem ve teknikleri ile eğitim araç ve gereçleri kalkınma amaçları ve teknolojik gelişme açısından ele alınarak evrensel ölçülerde demokratik ve özgürlükçü bir anlayışla yeniden düzenlenmesi,
- Eğitimin tüm kademelerinde yabancı dille öğretimin yeniden düzenlenmesi, yabancı dille öğretim yerine, yabancı dil öğretiminin etkinliğini sağlayıcı ortamın hazırlanmasına ağırlık verilmesi,
- Yükseköğretime girişte yığılmaları önlemek için ortaöğretimde yeniden yapılanmaya gidilmesi,
- Açık öğretimin, örgün eğitimin yanı sıra geniş kitlelerin gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazanmalarına olanak sağlayacak esnek bir yapının kurulması,
- Öğretmen yetiştirme sisteminin, lisans sonrası eğitim akademilerinde meslek eğitimleri verilmek üzere yeniden yapılandırılması,
- Örgün ve yaygın eğitim kurum ve programları arasında her aşamada yatay ve dikey geçişlere olanak sağlayıcı esnek bir yapıya kavuşturulması,
- Yükseköğretimin merkeziyetçi ve bürokratik yapıdan kurtarılarak, sistemde rekabeti geliştirici düzenlemelerin yapılması,
- Üniversitelere bilimsel özerklik kazandırılarak eğitim - öğretim sistem ve programlarının uluslar arası düzeye uygun hale getirilmesi,
- Eğitimin her kademesinde teknoloji destekli eğitim yapılması, kademeli olarak bilgisayar destekli eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması, kitle eğitimine ve uzaktan öğretime önem verilmesi

hedeflenmektedir.

Hükümet Programı

Hükümet Programı'nda;

EK 3 - devam

- Sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına devam edilecektir. Türkiye'yi bilgi çağına hazırlamaya yönelik olarak, zorunlu eğitim süresinin artırılması için olanaklar araştırılacaktır.
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların erken belirlenmesine ve özel ilgi görmelerine çalışılacaktır.
- Okulöncesi eğitim olanaklarının tüm çocuklara ulaştırılması için çaba gösterilecektir.
- Kaynaştırmalı eğitimden yararlanamayan engelli çocuklara yönelik temel eğitim kurumlarının sayısı hızla artırılabilecektir.
- Engelli gençlerin de üretken beceri kazanabilmeleri için, meslekî-tekniik eğitim olanaklarının bu gençlere de ulaşmasına özel bir önem verilecektir.
- Ülkenin gereksinim duyduğu nitelikli ve rekabet gücünü artıran işgücünün yetiştirilmesi amacıyla, üniversite eğitimi ve meslekî-tekniik eğitim yeniden değerlendirilecektir.
- Meslekî ve tekniik eğitim özendirilecektir. Lise düzeyinde meslekî-tekniik eğitim alanların kendi branşlarında üniversite ön lisans programlarına girebilmeleri için gereken düzenlemeler yapılacaktır.
- Üniversite sınavlarının tümüyle kaldırılabilmesi için, öğretim üyesi açığının kapatılması dahil, gerekli çalışmalar sürdürülecektir. Bu bağlamda, açık yükseköğretimle örgün üniversiteler arasında işlevsel bağlantı kurularak ve çağdaş bilgi ve eğitim teknolojisi yaygınlaştırılarak, açık öğretimin niteliği en yüksek düzeye ulaştırılacaktır.
- YÖK, üniversiteler arası eşgüdüm kurumu haline getirilecek, üniversiteler çağdaş anlamda özerk bir yapıya kavuşturulacak, öğrencilerin de üniversite yönetimlerinde temsil edilmesine imkân verici düzenlemeler yapılacaktır.
- Özel okullarda adaletli bir ücret düzeninin kurulmasına çalışılacaktır.

Millî Eğitim Şûraları

Onbeşinci Millî Eğitim Şûrası

On beşinci Millî Eğitim Şûrası'nda;

- Zorunlu eğitim uygulamasının, 2001 yılında 18 yaş kapsayacak şekilde yürütülmesi,
- Bireyi tanıma ve yönlentmeye ilişkin rehberlik hizmetlerini dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, gerçek yönlentmenin dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınması,
- Örgün meslekî ve tekniik eğitime; hazırlık ve yönlendirme sınıfından sonra girilmesi,
- Hizmet içi eğitimi düzenleyip örgütleyebilmesi ve öğretmenlikle ilgili araştırma ve geliştirmeleri destekleyebilmesi için Millî Eğitim Akademisinin hayata geçirilmesi,

EK 3 - devam

- Öğretmen Personel Yasası'nın çıkarılması,
 - Öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora yönlendirilmesi,
 - Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarına yaygın eğitimle ilgili derslerin konulması,
 - 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Yasası'nın, özü kaybedilmeksizin günün şartlarına göre "Çocuk Hakları Sözleşmesi" de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi,
 - Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütünün, eğitim sisteminde düşünülen yeniden yapılanmanın hayata geçirilmesi ve sonuçlarının alınmasından sonra bütün birimleriyle yeniden yapılandırılması,
 - Millî Eğitim Bakanlığı'nın konsolide bütçe içindeki payının yükseltilmesi
- konularında kararlar alınmıştır.

İcra Plânı

MEB 1997-2000 İcra Plânı'nda;

- Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması, geliştirilmesi, okulöncesi eğitim merkezlerinin kurulması,
- İlköğretim kurumlarındaki kalabalık sınıf mevcutlarının standartlara uygun seviyeye indirilmesi ve ikili öğretimden normal öğretime geçilmesi,
- 2001 yılına kadar her ilköğretim okulunda en az bir rehber öğretmen bulunması,
- Çıracılık eğitiminin istihdam olanağı bulunan bütün mesleklere yaygınlaştırılması,
- Çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi ve çalışan gençlerin sorunlarına, ilgili kesimlerde duyarlılığın artırılması,
- 2001 yılına kadar çıracılık eğitimi merkezlerinde olduğu gibi, halk eğitimi merkezlerinde de tek bir paket bilgisayar (HEM Otomasyon) programının kullanılması,
- 2000 yılında da çalışan gençlerin tamamının çıracılık eğitimine alınması,
- Yükseköğretim kurumu bulunan il ve ilçelerde yurt ihtiyacının karşılanması,
- 2001 yılına kadar tüm ilköğretim okullarında bilgisayar destekli eğitime geçilmesi,
- İNTERNET erişim çalışmalarının tamamlanması,
- 2000'li yılların eğitim ihtiyaçlarının araştırılması,
- Tam Gün-Tam Yıl eğitim uygulamasının değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılması,

EK 3 - devam

- Öğretmen evleri ile eğitim merkezi ve sosyal tesislerinin nitelik ve nicelik açısından iyileştirilmesi ve yeniden yapılanması için döner sermayeli hizmet modelinin yaygınlaştırılması,
- Millî Eğitim Akademisinin tamamlanarak 2001 yılında hizmete sunulması,
- İnsan gücü plânlama biriminin oluşturularak insan gücü Plânlamasının yapılmasına ilişkin eğitim hedefleri MEB “İcra Plâni” nda uygulamaya konulmuştur.

(Kaynak: www.meb.gov.tr)

EK 4

TABLO A
ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL
YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN
TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA
VARYANS ANALİZİ

DEĞİŞKEN		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.(P)
ÖRGÜTSEL YAPI	Gruplar arasında	1,327		,663	2,752	,066
	Grup içi	68,455	28	,241		
	toplam	69,781	28			
İNSAN İLİŞKİLERİ	Gruplar arasında	2,058		1,029	4,114	,017
	Grup içi	71,012	28	,250		
	toplam	73,070	28			
ÖRGÜTSEL AMAÇ	Gruplar arasında	3,002		1,501	5,883	,003
	Grup içi	72,458	28	,255		
	toplam	75,460	28			
KULLANILAN TEKNOLOJİ	Gruplar arasında	2,520		1,260	4,747	,009
	Grup içi	75,384	28	,265		
	toplam	77,905	28			
ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Gruplar arasında	4,894		2,447	7,925	,000
	Grup içi	87,679	28	,309		
	toplam	92,573	28			

EK 4 - devam

TABLO B
ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖRGÜTSEL
YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN
TEKNOLOJİ, ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ BOYUTLARINDA
LSD TESTİ SONUÇLARI

DEĞİŞKEN	(I)	(J)	ANLAMLI FARK (I-J)	STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval	
						Alt Sınır	Üst Sınır
ÖRGÜTSEL YAPI	VAR00002	VAR00002					
	100,00	200,00	,1854	8,161E-02	,024	2,471E-02	,3460
		300,00	2,166E-02	6,406E-02	,736	-,1044	,1477
	200,00	100,00	-,1854	8,161E-02	,024	-,3460	-2,47E-02
		300,00	-,1637	8,193E-02	,047	-,3250	-2,42E-03
	300,00	100,00	-2,16E-02	6,406E-02	,736	-,1477	,1044
İNSAN İLİŞKİLERİ		200,00	,1637	8,193E-02	,047	2,422E-03	,3250
	100,00	200,00	,2176	8,312E-02	,009	5,401E-02	,3813
		300,00	-4,32E-03	6,524E-02	,947	-,1327	,1241
	200,00	100,00	-,2176	8,312E-02	,009	-,3813	-5,40E-02
		300,00	-,2220	8,345E-02	,008	-,3862	-5,76E-02
	300,00	100,00	4,3E-03	6,5E-02	,947	-,1241	,1327
	200,00	,2220	8,3E-02	,008	5,7E-02	,3862	
ÖRGÜTSEL AMAÇ	100,00	200,00	,2879	8,3E-02	,001	,1226	,4532
		300,00	9,282E-02	6,590E-02	,160	-3,69E-02	,2225
	200,00	100,00	-,2879	8,397E-02	,001	-,4532	-,1226
		300,00	-,1951	8,4E-02	,021	-,3610	-2,9E-02
	300,00	100,00	-9,28E-02	6,5E-02	,160	-,2225	3,6E-02
KULLANILAN TEKNOLOJİ		200,00	,1951	8,430E-02	,021	2,918E-02	,3610
	100,00	200,00	,2401	8,565E-02	,005	7,153E-02	,4087
		300,00	,1523	6,722E-02	,024	1,993E-02	,2846
	200,00	100,00	-,2401	8,565E-02	,005	-,4087	-7,15E-02
		300,00	-8,78E-02	8,598E-02	,308	-,2571	8,138E-02
	300,00	100,00	-,1523	6,722E-02	,024	-,2846	-1,99E-02
		200,00	8,786E-02	8,598E-02	,308	-8,13E-02	,2571
ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ	100,00	200,00	,3507	9,237E-02	,000	,1689	,5325
		300,00	2,668E-02	7,250E-02	,713	-,1160	,1694
	200,00	100,00	-,3507	9,237E-02	,000	-,5325	-,1689
		300,00	-,3240	9,273E-02	,001	-,5066	-,1415
	300,00	100,00	-2,66E-02	7,250E-02	,713	-,1694	,1160
		200,00	,3240	9,273E-02	,001	,1415	,5066

EK 4 - devam

TABLO D
ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMİNE GÖRE ÖRGÜTSEL YAPI,
İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN
TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ
BOYUTLARINDA VARYANS
ANALİZİ

DEĞİŞKEN		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.(P)
ÖRGÜTSEL YAPI	Gruplar arasında	1,800	4	,450	1,867	,116
	Grup içi	67,981	282	,241		
	Toplam	69,781	286			
İNSAN İLİŞKİLERİ	Gruplar arasında	2,189	4	,547	2,178	,072
	Grup içi	70,880	282	,251		
	Toplam	73,070	286			
ÖRGÜTSEL AMAÇ	Gruplar arasında	2,673	4	,668	2,589	,037
	Grup içi	72,787	282	,258		
	Toplam	75,460	286			
KULLANILAN TEKNOLOJİ	Gruplar arasında	2,816	4	,704	2,644	,034
	Grup içi	75,088	282	,266		
	Toplam	77,905	286			
ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ	Gruplar arasında	3,765	4	,941	2,988	,019
	Grup içi	88,808	282	,315		
	Toplam	92,573	286			

EK 4 - devam

TABLO E
ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KIDEMİNE ÖRGÜTSEL YAPI,
İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ KULLANILAN
TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ
BOYUTLARINDA LSD TESTİ

DEĞİŞKEN	ANLAMLI FARK (I-J)		STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval		
	(I) VAR00002	(J) VAR0000			Alt Sınır	Üst Sınır	
ÖRGÜTSEL YAPI	100,00	200,0	5,2961E-02	,515	-,2128	,1069	
		300,0	-,2704	,051	-,5424	1,506E-03	
		400,0	2,2148E-02	,869	-,2858	,2415	
		500,0	8,957E-02	,204	4,9048E-02	,2282	
	200,00	100,0	5,296E-02	,515	-,1069	,2128	
		300,0	-,2175	,143	-,5091	7,412E-02	
		400,0	3,081E-02	,1442	,831	-,2531	,3147
		500,0	,1425	8,842E-02	,108	3,1506E-02	,3166
	300,00	100,0	,2704	,1382	,051	1,5062E-03	,5424
		200,0	,2175	,1481	,143	7,41E-02	,5091
		400,0	,2483	,1825	,175	-,1109	,6074
		500,0	,3600	,1425	,012	7,9E-02	,6405
	400,00	100,0	2,215E-02	,1339	,869	-,2415	,2858
		200,0	3,0812E-02	,1442	,831	-,3147	,2531
		300,0	-,2483	,1825	,175	-,6074	,1109
		500,0	,1117	,1384	,420	-,1608	,3842
	500,00	100,0	8,9573E-02	7,042E-02	,204	-,2282	4,9E-02
		200,0	-,1425	8,842E-02	,108	-,3166	3,151E-02
		300,0	-,3600	,1425	,012	-,6405	7,9498E-02
		400,0	-,1117	,1384	,420	-,3842	,1608
İNSAN İLİŞKİLERİ	100,00	200,0	4,04E-02	8,293E-02	,626	-,2037	,1228
		300,0	-,3982	,1411	,005	-,6759	-,1205
		400,0	-4,7E-02	,1368	,730	-,3164	,2220
		500,0	1,729E-02	7,191E-02	,810	-,1243	,1588
	200,00	100,0	4,05E-02	8,2E-02	,626	-,1228	,2037
		300,0	-,3577	,1513	,019	-,6555	-5,9E-02
		400,0	-6,7E-03	,1473	,964	-,2966	,2831
		500,0	5,7E-02	9,02E-02	,523	-,1200	,2355
	300,00	100,0	,3982*	,1411	,005	,1205	,6759
		200,0	,3577	,1513	,019	5,99E-02	,6555
		400,0	,3510	,1863	,061	-1,7E-02	,7177
		500,0	,4155	,1455	,005	,1290	,7019
	400,00	100,0	4,78E-02	,1368	,730	-,2220	,3164
		200,0	6,72E-03	,1473	,964	-,2831	,2966
		300,00	-,3510	,1863	,061	-,7177	1,5E-02
		500,00	6,44E-02	,1413	,649	-,2138	,3427
	500,00	100,00	-1,7E-02	7,19E-02	,810	-,1588	,1243
		200,00	-5,77E-02	9,0E-02	,523	-,2355	,1200
		300,00	-,4155	,1455	,005	-,7019	-,1290
		400,00	-6,44E-02	,1413	,649	-,3427	,2138

EK 4 – devam

TABLO E - devam

DEĞİŞKEN	(I) VAR00002	(J) VAR00002	ANLAMLI FARK (I-J)	STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval	
						Alt Sınır	Üst Sınır
ÖRGÜTSEL AMAÇ	100,00	200,00	,1312	8,403E-02	,120	-3,41E-02	,2966
		300,00	-4,57E-02	,1430	,749	-,3271	,2357
		400,00	8,786E-03	,1386	,950	-,2640	,2816
		500,00	,2148	7,287E-02	,003	7,133E-02	,3582
	200,00	100,00	-,1312	8,403E-02	,120	-,2966	3,419E-02
		300,00	-,1769	,1533	,249	-,4787	,1248
		400,00	-,1224	,1492	,413	-,4162	,1713
		500,00	8,354E-02	9,149E-02	,362	-9,65E-02	,2636
	300,00	100,00	4,571E-02	,1430	,749	-,2357	,3271
		200,00	,1769	,1533	,249	-,1248	,4787
		400,00	5,450E-02	,1888	,773	-,3171	,4261
		500,00	,2605	,1475	,078	-2,97E-02	,5507
	400,00	100,00	-8,78E-03	,1386	,950	-,2816	,2640
		200,00	,1224	,1492	,413	-,1713	,4162
		300,00	-5,44E-02	,1888	,773	-,4261	,3171
		500,00	,2060	,1432	,152	-7,59E-02	,4879
	500,00	100,00	-,2148	7,287E-02	,003	-,3582	-7,13E-02
		200,00	-8,35E-02	9,149E-02	,362	-,2636	9,654E-02
		300,00	-,2605	,1475	,078	-,5507	2,979E-02
		400,00	-,2060	,1432	,152	-,4879	7,596E-02
KULLANILAN TEKNOLOJİ	100,00	200,00	7,494E-02	8,535E-02	,381	-9,307E-02	,2429
		300,00	-,1711	,1452	,240	-,4569	,1147
		400,00	,1972	,1408	,162	-7,99E-02	,4742
		500,00	,1903	7,401E-02	,011	4,463E-02	,3360
	200,00	100,00	-7,49E-02	8,535E-02	,381	-,2429	9,307E-02
		300,00	-,2460	,1557	,115	-,5525	6,044E-02
		400,00	,1222	,1516	,421	-,1761	,4206
		500,00	,1154	9,292E-02	,215	-6,75E-02	,2983
	300,00	100,00	,1711	,1452	,240	-,1147	,4569
		200,00	,2460	,1557	,115	-6,04E-02	,5525
		400,00	,3683	,1918	,056	-9,20E-03	,7457
		500,00	,3614	,1498	,016	6,659E-02	,6562
	400,00	100,00	-,1972	,1408	,162	-,4742	7,993E-02
		200,00	-,1222	,1516	,421	-,4206	,1761
		300,00	-,3683	,1918	,056	-,7457	9,203E-03
		500,00	-6,83E-03	,1455	,963	-,2932	,2795
	500,00	100,00	-,1903	7,401E-02	,011	-,3360	-4,46E-02
		200,00	-,1154	9,292E-02	,215	-,2983	6,753E-02
		300,00	-,3614	,1498	,016	-,6562	-6,65E-02
		400,00	6,838E-03	,1455	,963	-,2795	,2932

EK 4 – devam

TABLO E – devam

DEĞİŞKEN			ANLAMLI FARK (I-J)	STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval	
	(I)	(J)				Alt Sınır	Üst Sınır
ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ	VAR00002	VAR00002					
	100,00	200,00	,2053	9,282E-02	,028	2,256E-02	,3880
		300,00	-9,11E-02	,1579	,564	-,4020	,2197
		400,00	,1295	,1531	,398	-,1719	,4308
		500,00	,2333	8,049E-02	,004	7,486E-02	,3917
	200,00	100,00	-,2053	9,282E-02	,028	-,3880	-2,25E-02
		300,00	-,2965	,1693	,081	-,6297	3,684E-02
		400,00	-7,58E-02	,1648	,646	-,4003	,2486
		500,00	2,803E-02	,1011	,782	-,1709	,2270
	300,00	100,00	9,118E-02	,1579	,564	-,2197	,4020
		200,00	,2965	,1693	,081	-3,68E-02	,6297
		400,00	,2206	,2085	,291	-,1899	,6311
		500,00	,3245	,1629	,047	3,853E-03	,6451
	400,00	100,00	-,1295	,1531	,398	-,4308	,1719
		200,00	7,582E-02	,1648	,646	-,2486	,4003
		300,00	-,2206	,2085	,291	-,6311	,1899
		500,00	,1038	,1582	,512	-,2076	,4153
	500,00	100,00	-,2333	8,049E-02	,004	-,3917	-7,4865E-02
		200,00	-2,8029E-02	,1011	,782	-,2270	,1709
		300,00	-,3245	,1629	,047	-,6451	-3,8534E-03
	400,00	-,1038	,1582	,512	-,4153	,2076	

EK 4 - devam

TABLO F
ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE
ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ
KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ
BOYUTLARINDA VARYANS ANALİZİ

DEĞİŞKEN		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.(P)
ÖRGÜTSEL YAPI	Between Groups	,349		,116	,474	,701
	Within Groups	69,433	28	,245		
	Total	69,781	28			
İNSAN İLİŞKİLERİ	Between Groups	,389		,130	,505	,679
	Within Groups	72,681	28	,257		
	Total	73,070	28			
ÖRGÜTSEL AMAÇ	Between Groups	2,694		,898	3,492	,016
	Within Groups	72,766	28	,257		
	Total	75,460	28			
KULLANILAN TEKNOLOJİ	Between Groups	,729		,243	,890	,446
	Within Groups	77,176	28	,273		
	Total	77,905	28			
ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ	Between Groups	2,274		,758	2,376	,070
	Within Groups	90,299	28	,319		
	Total	92,573	28			

EK 4 - devam

TABLO G
ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE
ÖRGÜTSEL YAPI, İNSAN İLİŞKİLERİ, ÖRGÜTSEL AMAÇ
KULLANILAN TEKNOLOJİ ÖRGÜT-ÇEVRE İLİŞKİSİ
BOYUTLARINDA LSD TESTİ SONUÇLARI

DEĞİŞKEN	(I) VAR00002	(J) VAR0000	ANLAMLI FARK (I-J)	STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval	
						Alt Sınır	Üst Sınır
ÖRGÜTSEL YAPI	100,00	200,0	1,470E-02	8,897E-02	,86	-,1604	,1898
		300,0	4,597E-02	8,686E-02	,59	-,1250	,2169
		400,0	-5,423E-02	7,093E-02	,44	-,1938	8,538E-02
	200,00	100,0	-1,469E-02	8,897E-02	,86	-,1898	,1604
		300,0	3,127E-02	,1051	,76	-,1755	,2381
		400,0	-6,892E-02	9,233E-02	,45	-,2507	,1128
	300,00	100,0	-4,596E-02	8,686E-02	,59	-,2169	,1250
		200,0	-3,127E-02	,1051	,76	-,2381	,1755
		400,0	-,1002	9,030E-02	,26	-,2779	7,754E-02
		200,0	6,893E-02	9,233E-02	,45	-,1128	,2507
İNSAN İLİŞKİLERİ		300,0	,1002	9,030E-02	,26	-7,754E-02	,2779
	100,00	200,0	-9,065E-02	9,103E-02	,32	-,2698	8,852E-02
		300,0	1,833E-02	8,886E-02	,83	-,1566	,1932
		400,0	-4,846E-02	7,257E-02	,50	-,1913	9,437E-02
	200,00	100,0	9,066E-02	9,103E-02	,32	-8,852E-02	,2698
		300,0	,1090	,1075	,31	-,1026	,3206
		400,0	4,220E-02	9,447E-02	,65	-,1438	,2281
	300,00	100,0	-1,832E-02	8,886E-02	,83	-,1932	,1566
		200,0	-,1090	,1075	,31	-,3206	,1026
		400,0	-6,678E-02	9,239E-02	,47	-,2486	,1151
ÖRGÜTSEL AMAÇ	400,00	100,0	4,846E-02	7,257E-02	,50	-9,437E-02	,1913
		200,0	-4,219E-02	9,447E-02	,65	-,2281	,1438
		300,0	6,679E-02	9,239E-02	,47	-,1151	,2486
	100,00	200,0	-3,822E-02	9,108E-02	,67	-,2175	,1411
		300,0	,2403	8,892E-02	,00	6,526E-02	,4153
		400,0	-3,596E-02	7,261E-02	,62	-,1789	,1070
	200,00	100,0	3,822E-02	9,108E-02	,67	-,1411	,2175
		300,0	,2785	,1076	,01	6,679E-02	,4902
		400,0	2,257E-03	9,453E-02	,98	-,1838	,1883
	300,00	100,0	-,2403	8,892E-02	,00	-,4153	-6,526E-02
	200,0	-,2785	,1076	,01	-,4902	-6,678E-02	
	400,0	-,2763	9,244E-02	,00	-,4582	-9,4294E-02	
400,00	100,0	3,597E-02	7,261E-02	,62	-,1070	,1789	
	200,0	-2,2573E-03	9,453E-02	,98	-,1883	,1838	
	300,0	,2763	9,244E-02	,00	9,429E-02	,4582	

EK 4 – devam

TABLO G – devam

DEĞİŞKEN	(I) VAR00002	(J) VAR00002	ANLAMLI FARK (I-J)	STD. SAPMA	Sig.	95% Confidence Interval	
						Alt Sınır	Üst Sınır
KULLANILAN TEKNOLOJİ	100,00	200,0	,1243	9,380E-02	,18	-6,0363E-02	,3089
		300,0	,1048	9,157E-02	,25	-7,5435E-02	,2851
		400,0	1,548E-02	7,478E-02	,83	-,1317	,1627
	200,00	100,0	-,1243	9,380E-02	,18	-,3089	6,036E-02
		300,0	-1,9464E-02	,1108	,86	-,2375	,1986
		400,0	-,1088	9,735E-02	,26	-,3004	8,282E-02
	300,00	100,0	-,1048	9,157E-02	,25	-,2851	7,544E-02
		200,0	1,946E-02	,1108	,86	-,1986	,2375
		400,0	-8,9330E-02	9,520E-02	,34	-,2767	9,806E-02
	400,00	100,0	-1,5481E-02	7,478E-02	,83	-,1627	,1317
		200,0	,1088	9,735E-02	,26	-8,2823E-02	,3004
		300,0	8,933E-02	9,520E-02	,34	-9,8059E-02	,2767
ÖRGÜT- ÇEVRE İLİŞKİSİ	100,00	200,0	1,086E-02	,1015	,91	-,1889	,2106
		300,0	,2260	9,905E-02	,02	3,101E-02	,4209
		400,0	-3,7434E-02	8,088E-02	,64	-,1966	,1218
	200,00	100,0	-1,0860E-02	,1015	,91	-,2106	,1889
		300,0	,2151	,1198	,07	-2,0735E-02	,4510
		400,0	-4,8294E-02	,1053	,64	-,2556	,1590
	300,00	100,0	-,2260	9,905E-02	,02	-,4209	-3,1007E-02
		200,0	-,2151	,1198	,07	-,4510	2,074E-02
		400,0	-,2634	,1030	,01	-,4661	-6,0715E-02
	400,00	100,0	3,743E-02	8,088E-02	,64	-,1218	,1966
		200,0	4,829E-02	,1053	,64	-,1590	,2556
		300,0	,2634	,1030	,01	6,071E-02	,4661

KAYNAKÇA

- Adams Cindy ve Adams Bill, "Değişimin Başlangıcı", **Executive Excellence** 9, 1997, ss, 4-5.
- Akıntürk, Turgut. **Temel Hukuk**. Eskişehir:A.Ü. Açıkçğretim Fak. Yayınları. Yayın No:6, 199, 1998.
- Alıç, Mehmet. "Eğitim Örgütleri Nasıl Değişmelidir?" **Eğitim ve Bilim**. 16, 86: s.13-16, Ekim 1992
- Argun,Tanju. "Değişim ve Gelecek" **Executive Excellence** 9, 1997, s,8.
- Aydın, Mustafa. **Eğitim Yönetimi**. Dördüncü Baskı. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi,1994.
- Aydın, Mustafa, Hüseyin Başar, Işıl Ünal, Berrin Burgaz, Yusuf Badavan, Esergül
- Balcı, Yasemin Koçak. **Eğitim Sosyolojisi**: seçme Yazılar. Ankara: 1987.
- Baldrige, Victor ve diğerleri. **Managing Change In Educational Organizations**. California: Mr. Cutchan Publishing Corp., 1975.
- Başaran, İ.Ethem. **Örgütsel Davranışın Yönetimi**. Ankara:Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, Yayın No:111,1982.
- _____ **Yönetimde İnsan İlişkileri**. Ankara: Gül Yayınevi. 1992.
- _____ **Türkiye Eğitim Sistemi**. Ankara: 1994.
- Bayrak Coşkun, **Eğitim Yüksek Okullarında Değişme**. Eskişehir Eğitim Fak. Yayınları Yayın No:22, 1992.
- Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış**. Yedinci Baskı. Ankara:A.Ü. Basınevi, 1987.
- Bennis, Warren. "Değişim Döneminde Liderlik", **Executive Excellence** 9, 1997, s.20.
- Birdal, İlker. Nilgün Aydemir. **Yönetim teorileri**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1992.
- Çalık, Temel, "Türk Milli Eğitiminin Örgütsel Değişme İhtiyacı". **Ankara:G.Ü. Eğitim Fak.Dergisi**, cilt:17, sayı:2, 1997 ss, 5-62.
- Çelebioğlu, Fuat. **Davranış Açısından Örgütsel Değişim**. İstanbul: İ.Ü İşletme Fakültesi Yayını, Yayın No:133,1982.
- Eren, Erol. **Yönetim Psikolojisi**. Dördüncü Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayın, 1993.
- Dicle Ülkü ve Atilla Dicle. **Yönetim: Seçme Yazılar**. (Derleyen: Şan Özalp). Eskişehir: İ.T.İ.A. Yayını, Yayın No: 177,1997.
- Doğan, Hıfzı. **Teknoloji Eğitimi**. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın No:28, 1983.
- _____ **Eğitim Programı ve Öğretim Tasarımı**. Ankara:Önder Yayıncılık, 1997.

- Eren, Erol. **İşletmede Yönetim Politikası**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1982.
- Gözübüyük, Şeref. **Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları**. Ankara:E Yayınları, 1990.
- Gull, Gregory. "Dönüşümü Anlamak", **Excellence**. 1, 9, s.9, Aralık 1997.
- Güneş, Hasan. **Okullarda Örgütsel Değişme Sürecinin Analizi**. Malatya: İnönü Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, 1996.
- Hall, Richard H. **Organizations**. New-Jersey: Prenyice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1982
- Hellrigel, Don, W. Slocum and Richard W. Wodman. **Organizational Behavior**. St. Paul: West Publishing Company, 1986.
- İnandı, Yusuf. **Resmi İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre; İlköğretim Okullarının Yenileşme İhtiyacı**. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Kavak, Yüksel. **Dünya'da ve Türkiye'de İlköğretim**.Ankara: PEGEM Yayınları, 1997.
- Kaya, Y. Kemal. **Eğitim Yönetimi**. Ankara:1986.
- Kocacık, Faruk. **Davranış Bilimlerine Giriş**. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 75, 1987.
- Leavit, H.J. "**Applied Organizational Change Industry: Structural Technological, and Humanistic Approaches.**" Bernard L. Hinton, H. Joseph Reitz (Eds). **Groups and Organizations: Interated Readings in the Analysis of Social Behavior**. B. L. Hinton and H.J. Reitz (Ed), California: Wadsworth Puliching Company, Inc, 1971.
- Moravec, Milan. "Başarılı Değişim", **Executive Excellence** 9, 1997, ss. 17-18.
- Norgaard, Mette. "Değişime Doğru", **Executive Excellence** 9, 1997, ss. 16-17.
- Oktay, Ayla ve Diğerleri. **İlk öğretimde Yeniden Yapılanma**. MEF Eğitim Kurumları, Yayınları.
- Owens, Robert G. **Organizational Behavior In Education**. Fourt Edition. New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1992.
- Özdemir, Servet. **Eğitimde Örgütsel Yenileşme**. Ankara: Pegem yayınları, 1996.
- Robbins, P.S. (1974). **Managing Organizational Conflict**. New Jersey: Prentice .

Sabuncuoğlu, Zeyyat ve Melek Tüz. **Örgüt Psikolojisi** üçüncü Baskı: Bursa : Alfa Basın Yayın. 1998.

Sağlam Mehmet. **Örgütsel Değişme**. Ankara:TODAİE Yayınları, 1979.

Sargüt, Selami. “Örgütsel Değişim Yaratıcılık ve Bürokratik Çelişki” A.İ.T.İ.A. Dergisi, Cilt No:6, Sayı No: 5, 1974, s.449.

Sayiner Z. Banu. **Anadolu Liselerinde Yenileşme İhtiyacı**. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997.

Şimşek, M.Şerif. **Yönetim ve Organizasyon**. Konya: Damla, 1998.

Tezcan, Mahmut. **Sosyal ve Kültürel Değişme**. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:129, 1984.

Tosun, Kemal. **Örgütsel Etkinlik**. Ankara: TODAİE Yayınları, Yayın No:196, 1981.

